

Statens jordbruksverks författningssamling

ISSN 1102-0970

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby;

beslutade ange datum.

Statens jordbruksverk föreskriver¹ med stöd av 2 kap. 9, 10, 11, 13, 14, 18, 19, 21 och 22 §§ djurskyddsförordningen (2019:66), följande.

Dessutom beslutar Jordbruksverket följande allmänna råd.

**SJVFS
2025:XX**

Saknr L80

Utkom från trycket
ange datum
Omtryck

INNEHÅLL

1 kap. Inledning	2
2 kap. Krav vid försäljning av djur	9
3 kap. Grundläggande bestämmelser för hållande av djur	11
4 kap. Särskilda bestämmelser för zoobutiker, djurgrossistanläggningar och liknande anläggningar	18
5 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av marklevande fåglar ..	21
6 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av fåglar andra än marklevande	25
7 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av brevdovor	29
8 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av tamiller	33
9 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av kaniner	35
10 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av gnagare	38
11 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av ormar och ödlor	43
12 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av sköldpaddor	48
13 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av groddjur	52
14 kap. Särskilda bestämmelser om hållande av benfiskar	57
15 kap. Särskilda bestämmelser om hållande av minigrisar	60
16 kap. Övriga bestämmelser	63

---

¹ Anmälan har gjorts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EUT L 241, 17.9.2015, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2015/1535/oj>, Celex 32015L1535), anmälningsnummer **XX**.

Bilagor

Bilaga 1 Grundutbildning	65
Bilaga 2 Särskilt djurslagsinriktat utbildning	66
Bilaga 3 Villkor för hållande av ormar, ödlor, sköldpaddor, groddjur och benfiskar i utrymmen som inte uppfyller krav på minsta tillgängliga utrymme för respektive djurslag i samband med försäljningsmässa	68

1 kap. Inledning

1 § Dessa föreskrifter innehåller villkor för hållande, uppfödning, förmedling och försäljning av ryggradsdjur och bläckfiskar som används eller ska användas för sällskap, hobby eller som foderdjur.

Föreskrifterna gäller inte tamhundar, tamkatter, hästar, åsnor och korsningar mellan hästar och åsnor, nötkreatur, får, getter, grisar andra än minigrisar, dovhjortar, kronhjortar, mufflon, vildsvin, korsningar mellan tamsvin och vildsvin eller inhemska höns- och andfåglar som hålls i utsättningssyfte.

2 § Grundläggande bestämmelser om hur djur ska hållas och skötas finns i djurskyddslagen (2018:1192) och djurskyddsförordningen (2019:66).

Definitioner

3 § I dessa föreskrifter används följande begrepp med nedan angiven betydelse.

<i>Begrepp</i>	<i>Betydelse</i>
Benfiskar	Fiskar tillhörande klassen Osteichthyes.
Bottenmaterial	Material, inklusive strömedel, som täcker botten i ett förvarings-utrymme och som har en hygienbefrämjande funktion genom att det kan bytas ut eller rengöras. Materialet ska också kunna ge djuren möjlighet att få utlopp för artspecifika naturliga beteenden och behov av att till exempel gräva, sandbada och gömma sig.
Brevduvor	Fåglar tillhörande arten <i>Columba livia domesticus</i> .
Djurgrossist-anläggning	En verksamhet som köper in djur och förmedlar dem vidare till zoobutiker eller andra djurgrossister.
Djurhälsopersonal	Samma betydelse som i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

<i>Begrepp</i>	<i>Betydelse</i>
Foderdjur	Djur som är avsedda att användas som föda till köttätande djur.
Förvaringsutrymme	Ett avgränsat inomhus- eller utomhusutrymme där djur hålls med viss varaktighet eller med återkommande intervaller. Det kan till exempel vara en voljär, en bur, ett terrarium, ett akvarium, en damm, en bostad eller del av bostad, ett inhägnat utomhusutrymme eller ett annat avgränsat utrymme.
Gnagare	Arter som tillhör ordningen rodentia som exempelvis marsvin (<i>Cavia porcellus</i>), gulldhamster (<i>Mesocricetus auratus</i>), kinesisk hamster (<i>Cricetulus griseus</i>), campbells dvärghamster (<i>Phodopus campbelli</i>), roborovski dvärghamster (<i>Phodopus roborovskii</i>), rysk vintervit dvärghamster (<i>Phodopus sungorus</i>), chinchilla (<i>Chinchilla langier</i>), degu (<i>Octodon degus</i>), tamråtta (<i>Rattus norvegicus</i>), gerbil (<i>Meriones unguiculatus</i>), husmus (<i>Mus musculus</i>), zebramus (<i>Lemniscomys barbarus</i>) och natalmus (<i>Mastomys natalensis</i>).
Grävling	Djur tillhörande arten <i>Meles meles</i> .
Hobby	En hobby är något som utövas på fritiden för att tillgodose personliga intressen och utgör inte den huvudsakliga försörjningen. Det är inte heller ett arbete som utförs på uppdrag av någon annan. Verksamheten bedrivs utan egentligt vinstsyfte.
Hona med kull	Ett hondjur som tar hand om en eller flera ungar under tiden före avvänjningen.
Juvenil	Ormar, ödlor, sköldpaddor och groddjur i tidigt utvecklingsstadium från nykläckt eller nyfödd tills de nått det semiadulta stadiet. Det juvenila stadiet kännetecknas bland annat av att individen är mindre i storlek, har en snabb tillväxt, mjukare och känsligare hud eller skal och ännu inte kan fortplanta sig.
Klipplevande ödlor	Ödlearter som är anpassade till ett liv klättrande på stenar, klippor, murar, trädstammar och dylikt med vertikala ytor.

<i>Begrepp</i>	<i>Betydelse</i>
Kull	Samtliga ungar som är lagda, kläckta eller födda av samma hona under samma fortplantningsperiod.
Marklevande fåglar	Fågelarter som naturligt spenderar den största delen av tiden på marken som exempelvis tamhöna (<i>Gallus gallus domesticus</i>), tamkalkon (<i>Meleagris gallopavo domesticus</i>), vaktlar (<i>Coturnix spp.</i>), påfågel (<i>Pavo cristatus</i>), djungelhöns (<i>Gallus spp.</i>), fasan (<i>Phasianus colchicus</i>), tragopaner (<i>Tragopan spp.</i>), tamgås (<i>Anser anser domesticus</i>), tamanka (<i>Anas platyrhynchos domesticus</i>) och myskanka (<i>Cairina moschata</i>).
Marklevande ormar	Arter som är helt anpassade till ett liv på land och som huvudsakligen uppehåller sig på eller nedgrävda i marken.
Marklevande ödlor	Arter som är helt anpassade till ett liv på land och som huvudsakligen uppehåller sig på eller nedgrävda i marken.
Mikroklimat	Den lufttemperatur, lufthastighet och luftfuktighet som närmast omger ett djur samt ytemperaturen, värmeledningsförmågan och fuktigheten i materialet i djurets omedelbara närhet.
Miljöberikning	Inredning och andra föremål, samt kontakt med djur av samma art eller andra arter, som djuret kan ha ett positivt utbyte av och som ger mental och fysisk stimulans.
Minigris	Djur av arten <i>Sus scrofa domesticus</i> vars vuxenvikt normalt inte överstiger 80 kg.
Naturlig ställning	När djuret utan svårigheter kan stå, sitta och ligga ner med benen utsträckta eller ihoprullat utan att begränsas i sin rörelse eller position.
Optimal kroppstemperatur	Den kroppstemperatur vid vilken ett växelvarmt djurs kroppsfunktioner fungerar som bäst. Växelvarma djur reglerar sin kroppstemperatur efter behov genom att röra sig mellan olika temperaturer inom den aktuella artens föredragna temperaturintervall.

<i>Begrepp</i>	<i>Betydelse</i>
Fåglar andra än marklevande	Fågelarter som naturligt spenderar den största delen av tiden ovanför marken som exempelvis nymfkakadua (<i>Nymphicus hollandicus</i>), undulat (<i>Melopsittacus undulatus</i>), zebrafink (<i>Taeniopygia guttata</i>), kanariefågel (<i>Serinus canaria forma domestica</i>), måsfink (<i>Lonchura striata</i>), risfågel (<i>Padda oryzivora</i>), dvärgpapegojor (<i>Agapornis spp.</i>), grå jako (<i>Psittacus erithacus</i>), aror (<i>Ara spp.</i>) och amazoner (<i>Amazonas spp.</i>).
Tamhund	Hund tillhörande arten <i>Canis lupus familiaris</i> som är av en ras som är erkänd av Fédération Cynologique Internationale (FCI) eller avelsorganisationer som har liknande procedur för godkännande av nya raser, samt korsningar mellan sådana raser.
Tamiller	Domesticerad form av eller tillhörande arten <i>Mustela putorius furo</i> .
Tamkatt	Katt tillhörande arten <i>Felis silvestris catus</i> som är av en ras som är erkänd av Fédération Internationale Féline (FIFe) eller avelsorganisationer som har liknande procedur för godkännande av nya raser, samt korsningar mellan sådana raser.
Termisk komfort	Ett jämnvarmt djur har termisk komfort inom den så kallade termoneutrala zonen. I denna zon kan djuren utan svårigheter upprätthålla sin värmebalans. Den termoneutrala zonen begränsas nedåt av den nedre kritiska temperaturen och uppåt av den övre kritiska temperaturen. När omgivningen har en temperatur under den undre kritiska temperaturen måste djuren öka sin ämnesomsättning för att behålla sin kroppstemperatur. Vid temperaturer över den övre kritiska temperaturen kommer djurens kroppstemperatur att stiga på grund av att de inte kan bli av med sin överskottsvärme.
Terrarium	Ett förvaringsutrymme som är anpassat för att bibehålla ett klimat som är särskilt anpassat till de djur som hålls där.

<i>Begrepp</i>	<i>Betydelse</i>
Trädlevande ormar	Arter som är helt anpassade till ett liv på land och som huvudsakligen uppehåller sig klättrande på grenar, växter och dylikt.
Trädlevande ödlor	Arter som är helt anpassade till ett liv på land och som huvudsakligen uppehåller sig klättrande på grenar, växter och dylikt.
Vildfångade ryggradsdjur	Ryggradsdjur som fångats eller samlats in i naturen, inkluderande alla levnadsstadier (ägg, foster, larv (yngel), juvenil och adult).
Vingklippning	Klippning av vingpennor eller faner på fjädrarna för att tillfälligt förhindra eller begränsa en fågels flygförmåga.
Vintervila	Ett naturligt tillstånd där ett ektotermt (växelvarmt) djurs ämnesomsättning har sänkts i avsikt att spara energi under en återkommande period med låg omgivningstemperatur (vinter) och dålig tillgång på naturlig föda. Vintervilan föregås av en period då djuret har förberetts för detta tillstånd bland annat genom successivt lägre omgivningstemperatur och minskad foder-tillförsel. Även kallat dvala.

Förbud mot att hålla vissa djur för sällskap och hobby

4 § Vildfångade ryggradsdjur får inte hållas, förmedlas eller säljas för sällskap och hobby. Detta gäller dock inte benfiskar förutom de arter som omfattas av fridlysning.

Första stycket gäller inte ägg (rom) och larver (yngel) av de arter av grod- och kräldjur som i enlighet med undantaget i 11 § artskyddsförordningen (2007:845) får hållas under en begränsad tid för studier av utvecklingen, men inte som vuxna.

5 § Vildfångade ryggradsdjur får inte hållas, förmedlas eller säljas för att användas som levande foderdjur.

6 § Det är inte tillåtet att hålla, förmedla eller sälja djur tillhörande:

1. Ordningen Primates (primater).
2. Ordningen Carnivora (hunddjur och kattdjur (andra än tamhund och tamkatt)), mårdjur (andra än tamiller och grävling), sälar, viverrider, hyenor, halvbjörnar, kattbjörnar, björnar och skunkar).
3. Ordningen Falconiformes, Strigiformes och Accipitriformes (rovfåglar).
4. Ordningen Cetacea (valdjur).
5. Ordningen Sirenia (sirendjur).
6. Ordningen Crocrodilia (krokodildjur).
7. Ordningen Sphenisciformes (pingvinfåglar).
8. Ordningen Diprotodontia (pungdjur).
9. Ordningen Charadriiformes (vadarfåglar).
10. Ordningen Chiroptera (fladdermöss).
11. Ordningen Cingulata (pansrade trögdjur).
12. Ordningen Pilosa (håriga trögdjur).
13. Ordningen Dermoptera (pälsfladdrare).
14. Ordningen Pholidota (myrkottar).
15. Ordningen Perissodactyla (uddatåiga hovdjur andra än domesticerade arter).
16. Ordningen Artiodactyla (partåiga hovdjur andra än domesticerade arter).
17. Ordningen Proboscidea (elefantdjur).
18. Ordningen Tubulidentata (jordsvin).
19. Ordningen Afrosoricida (guldmullvadar och tanrekar).
20. Underordningarna Sciuromorpha (ekorrartade gnagare), Castormorpha (bävvar, kindpåsråttor och påsmöss), Anomaluomorpha (taggsvansekorrar och springharar) och Hystricomorpha (piggsvinsartade gnagare andra än marsvin, chinchillor och degu).
21. Klassen Cephalopoda (bläckfiskar).
22. Arten *Varanus komodoensis* (komodovaran).

Grävlingar får endast hållas i syfte att ingå i anlagsprov och för träning inför anlagsprov.

7 § Det är inte tillåtet att hålla, förmedla eller sälja andra hunddjur än tamhund eller andra kattdjur än tamkatt.

8 § I 23 och 25 §§ artskyddsförordningen (2007:845) finns bestämmelser om förbud mot att förvara och transportera samt köpa och förmedla levande fåglar och fågelägg med embryo av arter som lever vilt inom Europeiska unionens europeiska territorium.

9 § I 41 a § jaktförordningen (1987:905) finns bestämmelser om att vilt får hållas i ett vilthägn eller liknande anläggning endast efter tillstånd från länsstyrelsen.

Hållande av djur för sällskap och hobby som inte omfattas av 5–15 kap. i denna författning

10 § För djur som får hållas, förmedlas och säljas för sällskap och hobby men som inte omfattas av 5–15 kap. gäller bestämmelserna i 1–4 kap. i dessa föreskrifter, samt de utrymmeskrav, inklusive inredning och annan miljöberikning som föreskrivs i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:29) om djurhållning i djurparker m.m.

Hållande av djur för sällskap och hobby på annat sätt än vad som anges i denna författning

11 § Djuren som omfattas av dessa föreskrifter får hållas och skötas på annat sätt än vad som anges i denna författning om en veterinär av veterinärmedicinska skäl har ordinerat detta.

Djuren får även hållas och skötas på annat sätt än vad som anges i denna författning när de behandlas på djursjukhus och veterinärkliniker.

12 § Avvikelse från föreskrivna mått i dessa föreskrifter kan godtas under förutsättning att följande kriterier är uppfyllda:

1. Djurmiljön som helhet är mycket god.
2. Konsekvenserna av måttavvikelsen bedöms endast ha ringa påverkan på djuren avseende den funktion som måttföreskriften syftar till.
3. Måttavvikelsen innebär inte någon ökad risk för skador, stress eller ohälsa hos djuren.
4. Måttavvikelsen innebär inte att tillsynen och skötseln av djuren försvåras.

Ömsesidigt erkännande

13 § Varor som lagligen saluförs i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller i Turkiet, eller som har sitt ursprung i och som lagligen saluförs i en EFTA-stat som är part i EES-avtalet förutsätts vara förenliga med dessa föreskrifter. Tillämpningen av dessa föreskrifter omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/515 av den 19 mars 2019 om ömsesidigt erkännande av varor som är lagligen saluförda i en annan medlemsstat och om upphävande av förordning (EG) nr 764/2008².

---

² EUT L 91, 29.3.2019, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/515/oj> (Celex 32019R0515).

2 kap. Krav vid försäljning av djur

Utbildnings- och kunskapskrav för den som säljer djur

1 § Den som säljer eller på annat sätt förmedlar djur ska ha den kunskap som krävs för att känna igen djuren till art eller släkte, veta hur de ska hållas och skötas, samt kunna könsbestämma djuren genom en okulärbesiktning eller en enkel undersökning, om det är möjligt med hänsyn till den aktuella arten.

2 § Den som arbetar med rådgivning och informationsöverföring vid försäljning av djur i en zoobutik, djurgrossistanläggning eller motsvarande anläggning ska uppfylla något av följande villkor:

1. Med godkänt resultat ha genomgått en grundutbildning enligt bilaga 1 och en särskild djurslagsinriktad utbildning enligt bilaga 2 till dessa föreskrifter för det eller de djurslag som säljs eller på annat sätt förmedlas.

2. Med godkänt resultat ha genomgått annan dokumenterad utbildning som uppfyller kraven i bilaga 1 och 2 till dessa föreskrifter.

Första stycket gäller även den som säljer eller på annat sätt förmedlar andra djur än benfiskar, från fler än två kullar per kalenderår och för den som säljer eller på annat sätt förmedlar benfiskar mer än två gånger per kalenderår från förvaringsutrymmen med en sammanlagd vattenvolym på mer än 1 000 liter.

Andra stycket gäller inte den som förmedlar de djurslag som omfattas av 5 eller 15 kap. i dessa föreskrifter.

Informationsskyldighet vid försäljning av djur

3 § Djur som visas i försäljningssyfte ska vara namngivna med det vetenskapliga namnet på djurets art eller släkte samt det svenska namnet när sådant finns. Uppgifterna ska vara väl synliga och tydligt visa vilka djur som avses.

4 § Den som säljer eller på annat sätt förmedlar djur enligt 2 § ska vid överlåtelsen av djuret lämna ett faktablad med skriftlig information om djuret och dess skötsel till mottagaren av djuret. Detta gäller dock inte vid försäljning av djur till en zoobutik, djurgrossistanläggning eller liknande anläggning.

För fåglar, däggdjur, reptiler och groddjur ska faktabladet uppfylla kraven i 5 §.

För fiskar ska faktabladet uppfylla kraven i 6 §.

Faktablad enligt första stycket ska tillhandahållas digitalt eller i pappersform.

5 § Ett faktablad avseende fåglar, däggdjur, reptiler eller groddjur ska innehålla samtliga följande uppgifter:

1. Det vetenskapliga namnet på djurets art eller släkte och det svenska namnet när sådant finns.

2. Djurets kön i de fall då detta kan avgöras genom en okulärbesiktning eller med hjälp av en enkel undersökning av djuret.

3. Artens normala vuxenstorlek.

4. Artens normala livslängd.

5. Om arten är dag-, natt-, skymnings- eller gryningsaktivt och om aktiviteten varierar under artens naturliga årstider eller säsonger.

6. Om arten naturligt lever solitärt eller i par, familj eller i grupp.

7. Artens behov när det kommer till utrymme, fysisk aktivitet, inredning, miljöberikning, klimat och ljus samt hur detta tillgodoses.

8. Hur förvaringsutrymmen kan rymnings säkras.

9. Hur arten ska skötas och i övrigt hanteras på ett för djuret säkert sätt.

10. Artens naturliga föda och näringsbehov, hur födan intas samt hur dessa behov tillgodoses.

11. Artens reproduktion inklusive när djuret blir könsmogt, dräktighetslängd, kullstorlek, avvänjningsålder och eventuell annan viktig information beroende på djurslag.

12. Artens eventuella behov av vintervila om det är en reptil eller ett groddjur.

13. Åtgärder som kan underlätta miljöomställningen för djuret.

14. Var djurhållaren kan hitta information om de vanligaste tecknen på nedsatt djurvälstånd och stort hälsotillstånd hos arten samt eventuella sjukdomar som arten är särskilt utsatt för och hur djuret eventuellt kan skyddas mot dessa. Informationen ska även inkludera sjukdomar eller smittoämnen som kan överföras till människor.

15. Om den aktuella arten omfattas av bestämmelser i rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem³ (CITES) och i sådant fall vad det innebär.

16. Var djurhållaren kan hitta information om gällande djurskyddsbestämmelser för den aktuella arten.

6 § Ett faktablad avseende fiskar ska innehålla samtliga följande uppgifter:

1. Det vetenskapliga namnet på djurets art eller släkte och det svenska namnet när sådant finns.

2. Artens naturliga beteende inklusive eventuellt behov av att leva i stim, om arten är revirhävdande och i sådant fall dess behov av utformning och storlek på reviret.

3. Exempel på vilka andra arter som är lämpliga och vid behov vilka arter som inte är lämpliga att hålla tillsammans med den aktuella arten.

---

³ EGT L 61, 3.3.1997, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1997/338/oj> (Celex 31997R0338).

4. Artens behov av storlek på och inredning av akvariet.
5. Artens behov av vattenkvalitet och hur ammonium, ammoniak, nitrit, nitrat, klor, pH och karbonathårdhet mäts samt vilka nivåer dessa värden ska ligga på.
6. För saltvattensfiskar ska artens behov av salthalt i vattnet framgå.
7. Artens behov av vattentemperatur, filtrering och cirkulation samt hur detta säkerställs.
8. Artens behov av ljus.
9. Artens naturliga föda och näringsbehov samt hur födan naturligt intas och hur födosöksbeteendet tillgodoses.
10. Vilka åtgärder som kan underlätta för fisken vid omställning till nytt vatten.
11. Om arten ska hållas i en utomhusdamm ska åtgärder för att underlätta för fiskarna vid omställning inför övervintring och eventuell utsättning igen på våren framgå.
12. Var djurhållaren kan hitta information om de vanligaste tecknen på nedsatt djurvälstånd och stort hälsotillstånd hos arten samt eventuella sjukdomar som arten är särskilt utsatt för och hur djuret eventuellt kan skyddas mot dessa. Informationen ska även inkludera sjukdomar eller smittoämnen som kan överföras till människor.
13. Om den aktuella arten omfattas av bestämmelser i rådets förordning (EG) nr 338/97 och i sådant fall vad det innebär.
14. Var djurhållaren kan hitta information om gällande djurskyddsbestämmelser för den aktuella arten.

Informationsskyldighet vid försäljningsmessa

7 § Den som under en försäljningsmessa säljer reptiler, groddjur eller fiskar ska, oavsett omfattning på försäljningen, lämna faktablad till mottagaren av djuret enligt 4 §.

8 § I 44 § artskyddsförordningen (2007:845) finns bestämmelser om anmälningsskyldighet till länsstyrelsen inför tillfällig förevisning av vissa levande djur för allmänheten i försäljningssyfte.

3 kap. Grundläggande bestämmelser för hållande av djur

Allmänt om hållande av djur

1 § Djur ska hållas och skötas så att deras behov av social kontakt, mental stimulans, rörelse och vila tillgodoses. Djur ska dessutom hållas i en för sysselsättning berikad miljö som stimulerar djuren att utföra sina naturliga beteenden och förhindrar att de utvecklar beteendestörningar.

2 § Djur av arter som i vilt tillstånd lever i par, familj, flock, grupp eller stim ska normalt sett hållas tillsammans med minst ett annat djur av samma art.

Köns mogna djur av solitära arter ska hållas ensamma förutom den tid som de ingår i ett aktivt avelsarbete.

Djur som före dessa föreskrifters ikraftträdande har hållits så att deras behov av social kontakt uppfyllts på annat sätt än enligt första stycket får även fortsättningsvis hållas så under förutsättning att detta inte påverkar djurets välfärd negativt.

Allmänna råd till 3 kap. 2 §

Djur som i vilt tillstånd lever ensamma utom under brunsten bör bedömas som solitära. Djur som lever hela året i par av hane och hona och vars ungar lämnar dem efter uppväxten bör bedömas som parlevande. Djur som lever hela året i par av hane och hona och under varierande tid tillsammans med årets eller flera års avkommor bör bedömas som familjelevande. Djur som lever i grupper av varierande sammansättning, såsom i en grupp med ett handjur och flera hondjur eller en flock med flera unghanar, bör bedömas som flock-, grupp- eller stimlevande.

3 § Djur ska introduceras till varandra på ett sätt som tar hänsyn till de inblandade djurens beteenden, behov och förutsättningar.

Vid behov ska introduktionen ske via en fysisk barriär eller motsvarande som hindrar djuren från att skada varandra.

4 § Djur som uppvisar en onormal aggression mot djur av samma art ska utredas av veterinär så att eventuella underliggande veterinärmedicinska orsaker till aggressionen kan behandlas.

Djur som har utretts enligt första stycket och där veterinärmedicinsk orsak har uteslutits ska få sitt behov av social kontakt med djur av samma art tillfredsställt genom en fysisk barriär. Den fysiska barriären ska vara utformad så att djuret inte kan skada andra djur.

Djur som uppvisar tecken på stress eller aggression när de hålls enligt andra stycket ska hållas utan sådan social kontakt.

Allmänna råd till 3 kap. 4 §

Tecken på stress kan exempelvis vara bristande aptit, inaktivitet, hyperaktivitet, undvikande beteende, aggression, sjukdom eller skador.

5 § Djur som får hållas utan social kontakt med djur av samma art enligt 4 § andra stycket ska utifrån deras individuella förutsättningar och behov erbjudas social kontakt med människor.

6 § Djur av arter som naturligt äter andra djur ska hållas på ett sätt som säkerställer att de inte uppvisar aggression mot, stressas av eller stressar andra djur. Detta gäller även djur som är starkt revirhävdande.

När djur som är starkt revirhävande hålls i samma förvaringsutrymme ska de hållas i ett utrymme som är stort nog att tillåta flera revir.

7 § Djur får inte utfodras med levande ryggradsdjur eller insekter.

8 § Tillsyn, rengöring, utfodring och annan skötsel som kan påverka djuren ska ske under den del av dygnet som djuren är aktiva.

För skymnings-, natt- och gryningsaktiva arter får sådan skötsel ske dagtid om djuren hålls på ett sätt som medför att deras dygn är vänt så att de är aktiva då.

9 § Djur ska hållas lösa och kunna röra sig obehindrat med undantag för:

1. När djuret rastas i koppel med en sele anpassad för arten och individen under förutsättning att djuret hålls under kontinuerlig uppsikt. Hanteringen av koppelt ska inte utsätta djuret för skaderisker.

2. När det är nödvändigt vid tillsyn, skötsel eller vård av djuret. Djuret får vid dessa tillfällen hållas tillfälligt bundet under kontinuerlig uppsikt, instängt i ett utrymme som inte uppfyller de minimimått som anges i 5–15 kap. i dessa föreskrifter eller fasthållet på annat godtagbart sätt.

10 § Djur ska hållas och hanteras på ett sätt som förebygger risken för fallskador när de befinner sig i och utanför sina förvaringsutrymmen.

11 § Åtgärder ska vidtas för att förebygga risk för brand i och i direkt anslutning till djurens förvaringsutrymmen.

Avel

12 § Djurhållaren ska vidta nödvändiga försiktighetsåtgärder för att förebygga oplanerad, oönskad eller överdriven reproduktion av de djur som djurhållaren ansvarar för.

13 § För att djur ska få användas i avel ska de ha god fysisk och psykisk hälsa samt lämpliga anatomiska, fysiologiska och beteendemässiga egenskaper. Särskild hänsyn ska tas till följande omständigheter så att honans hälsa och välfärd inte riskerar att påverkas negativt:

1. Honans ålder.
2. Vilotiden mellan dräktigheter eller ruvningar.
3. Det totala antalet kullar som en hona tillåts få per kalenderår eller häckningsperiod.

14 § Avelsdjur ska ges sådan särskild skötsel och omvårdnad som den aktuella arten behöver för att upprätthålla en god fysisk och psykisk hälsa inför och under dräktighet eller häckning.

Förbud att avla under vissa omständigheter

15 § Djur får inte användas i avel om någon av följande omständigheter föreligger:

1. De har sjukdomar, letala anlag, defekter eller andra egenskaper som kan nedärvas och kan medföra lidande för deras avkommor eller kan hindra avkommorna att bete sig naturligt.

2. De är konstaterade bärare eller är med stor sannolikhet bärare av recessivt anlag för sjukdom, letala anlag, defekter eller andra egenskaper som kan medföra lidande eller negativt påverka avkommornas naturliga beteende, såvida inte parning sker med individ som är konstaterat fri från motsvarande anlag.

3. Parningskombinationen utifrån tillgänglig information ökar risken för sjukdom eller funktionshinder hos avkomman. Med funktionshinder avses ett tillstånd som försvårar naturliga beteenden eller funktioner hos djur.

4. Parningskombinationen kan antas resultera i ökad risk för förlösningssvårigheter.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

16 § Förvaringsutrymmen ska vara utformade så att de uppfyller samtliga följande krav:

1. Tillsyn av djuren ska kunna ske utan svårigheter.

2. Det ska finnas minst en insynsskyddad sida som är placerad så att djuren kan välja om de vill vara inom eller utom synhåll från andra djur och människor.

3. De ska utformas på ett sätt som förebygger risken för att djuren utsätts för fallskador.

4. De ska vara rymningssäkra.

5. De ska skydda djuren mot angrepp från andra djur. För fiskar och sköldpaddor som hålls i damm gäller dock att åtgärder ska vidtas för att minimera risken för angrepp från andra djur.

6. Material och mellanrum i galler, nät och andra anordningar ska vara konstruerade och anpassade efter individernas storlek, styrka och eventuella gnagbenägenhet så att djuren inte kan fastna eller på annat sätt skada sig.

7. Förvaringsutrymmet och dess inredning ska vara av sådant material och av sådan utformning att det utan svårigheter kan rengöras och vid behov desinficeras eller bytas ut.

8. Marken i utomhusutrymmen ska vara tillräckligt dränerad så att alla djur har tillgång till torra ytor.

9. Fönster ska vara försedda med skydd om det är nödvändigt för att förhindra att djur skadar sig.

10. Lampor och andra elektriska installationer ska vara anpassade efter förvaringsutrymmets förutsättningar såsom temperatur, luftfuktighet och nivå av dammpartiklar, samt vara försedda med skydd eller placeras på ett sätt som säkerställer att djuren inte riskerar att skadas.

Allmänna råd till 3 kap. 16 § 4

Ytterdörrar till utomhusutrymmen för fåglar andra än marklevande bör vara försedda med dörrsluss.

17 § Föremål och ämnen som kan vara skadliga för den aktuella arten får inte vara placerade eller förvaras så att de är åtkomliga för djuren.

18 § Stängsel ska vara väl uppsatt och underhållet samt i övrigt utformat och anordnat på ett sådant sätt att djur som hålls inom stängslet eller drivs mellan stängsel inte riskerar att skadas.

Stängsel som innehåller taggråd får inte användas.

19 § När djur hålls i hyllsystem ska förvaringsutrymmet vara utformat så att spillning, urin, matrester och dylikt avfall inte riskerar att förorena andra djur eller deras förvaringsutrymmen.

20 § Djur som behöver särskild vård ska vid behov kunna hållas och skötas i ett utrymme vars temperatur och inredning är anpassad efter den aktuella individens behov.

Utrymme

21 § Om inte annat anges i 5–15 kap. i dessa föreskrifter ska takhöjden i ett förvaringsutrymme vara anpassad så att djurens rörelsefrihet inte begränsas och så att skötseln av djuren och förvaringsutrymmet kan utföras utan svårigheter.

Takhöjden ska dessutom ge förutsättningar för att ventilationen i utrymmet fungerar väl.

Bottenmaterial

22 § Förvaringsutrymmen ska vara försedda med ett bottenmaterial som är lämpligt för arten. Bottenmaterialet ska finnas i en sådan mängd som tillgodoser artens behov och vara av god kvalitet samt fritt från skadliga nivåer av gifter, mögel och damm.

Inredning

23 § Förvaringsutrymmen ska innehålla den inredning som krävs för att djuren ska kunna få utlopp för den aktuella artens naturliga beteenden och behov. Inredningen ska därutöver vid behov kunna ge djuren möjlighet till individuell avskildhet.

24 § Inredningsmaterial och anordningar ska vara utformade och anpassade på sådant sätt att de inte utgör några fallrisker eller andra skaderisker för den aktuella arten.

25 § Djur av arter som har behov av bomaterial ska ha tillgång till ett sådant material. Bomaterialet ska vara lämpligt för arten, av god kvalitet samt fritt från skadliga nivåer av gifter, mögel och damm.

26 § Utfodrings- och vattningssystem ska vara utformade, placerade och av sådant antal och sådan storlek att varje djur kan inta foder och vatten i en naturlig kroppsställning och på ett sätt som förebygger risk för stress eller skada för djuret.

Klimat

27 § Förvaringsutrymmen ska ha en ventilation som säkerställer god tillförsel av frisk luft utan att djuren utsätts för stress eller risk för sjukdom på grund av drag. Ventilationen ska även bidra till att luftföroreningar och damm inte överstiger nivåer som riskerar att orsaka sjukdom eller skada hos den aktuella arten.

28 § Djur får endast tillfälligt utsättas för luftföroreningar som överstiger följande värden:

1. Ammoniak 10 ppm för marklevande fåglar.
2. Ammoniak 2 ppm för arter andra än marklevande fåglar.
3. Koldioxid 1 500 ppm.

29 § Djur ska hållas inom det temperaturintervall och för landlevande arter den luftfuktighet som är anpassad efter den aktuella artens naturliga levnadsklimat och behov.

30 § Djur som hålls utomhus ska ha fri tillgång till ett inomhusutrymme som skyddar djuren mot direkt solljus och nederbörd och som säkerställer att alla djur samtidigt kan upprätthålla termisk komfort. Detta gäller inte fiskar eller sköldpaddor som hålls i damm.

31 § När ett djur av en art som är känslig för hastiga temperaturskillnader flyttas mellan inomhus- och utomhushållning eller omvänt ska djuret stegvis vänjas vid eventuella temperaturskillnader så att djuret utan svårigheter kan upprätthålla termisk komfort.

Dagsljus och belysning i förvaringsutrymmen

32 § Djur ska ha tillgång till naturligt dagsljus och vid behov belysning som stödjer den aktuella artens naturliga dygnsrytm och beteendebest. Belysningen ska vara flimmerfri för djuren och får inte orsaka obehag eller vara av sådan styrka att djurens hälsa riskerar att påverkas negativt.

Kravet på tillgång till naturligt dagsljus enligt första stycket gäller inte när djur hålls i terrarium eller akvarium med motsvarande artificiell belysning eller skymnings-, natt- och gryningsaktiva arter som djurhållaren har vänt på dygnet för.

33 § Ljusstyrning i förvaringsutrymmen ska utan svårigheter medge tillsyn och skötsel av djur och förvaringsutrymmen.

34 § Albinodjur ska ha möjlighet att dra sig undan till skuggade platser och får inte hållas i direkt solljus eller utsättas för en kontinuerlig ljusintensitet som överstiger 50 lux.

Buller

35 § Djur får inte utsättas för buller av sådan nivå eller frekvens som riskerar att ha en skadlig påverkan på deras välfärd eller hälsa. Djur får endast tillfälligt utsättas för buller som överstiger 65 dBA.

Tillsyn och skötsel

36 § Djur ska normalt ges tillsyn minst två gånger per dygn. Djur som är i större behov av omvårdnad ska ges tillsyn så ofta som deras behov av omvårdnad kräver. Detta gäller särskilt nyfödda, högdräktiga, nyförlösta, sjuka eller skadade djur samt djur som uppvisar ett avvikande beteende.

37 § Tillsyn ska ske på ett sätt som inte orsakar djuren onödig stress och vara så grundlig att missförhållanden inklusive avvikande beteenden hos djuren kan uppmärksammas. Om missförhållanden uppmärksammas ska djurhållaren vidta de åtgärder som är nödvändiga för att djurens välfärd ska säkras.

38 § Förvaringsutrymmen och deras inredning ska rengöras eller bytas ut med sådana intervall att en god hygien upprätthålls.

39 § Djur ska erbjudas foder och vatten på ett hygieniskt sätt. Foder- och vattensålar eller motsvarande ska hållas tillfredsställande rena. Därutöver ska funktionen hos automatiska utfodrings- och vattningssystem kontrolleras dagligen.

Foder och vatten

40 § Djur ska ha fri tillgång till dricksvatten av god hygienisk kvalitet.

41 § Djur ska utfodras med ett foder som är anpassat för arten.

Fodret ska vara av god hygienisk kvalitet och foderdelarna ska ha lämplig storlek och struktur.

Fodret ska ha sådan sammansättning och ges i sådan mängd att det tillgodoser individernas behov av näringsämnen utan att orsaka sjukdomar eller över-/undervikt.

Djur ska ha daglig tillgång till foder om ingenting annat anges i 5–11 kap. i dessa föreskrifter.

42 § Utfodring ska ske på ett sätt som stimulerar artens naturliga födosöksbeteende. Vid utfodring av flera djur i samma utrymme ska utfodringen anpassas så att djuren kan äta samtidigt på ett lugnt och naturligt sätt och så att risken för stress eller skador minimeras.

4 kap. Särskilda bestämmelser för zoobutiker, djurgrossistanläggningar och liknande anläggningar

1 § För djurhållning i zoobutiker, djurgrossistanläggningar och liknande anläggningar gäller bestämmelserna i detta kapitel utöver övriga bestämmelser i dessa föreskrifter.

Allmänt om hållande av djur

2 § Djur som har smittsamma sjukdomar eller parasiter får inte föras in i eller hållas i en zoobutik, djurgrossistanläggning eller liknande anläggning om de inte kan isoleras på ett tillfredsställande sätt. Djur som uppvisar tecken på sjukdom och djur som kan ha smittats ska hållas i ett isolerat avskilt utrymme tills misstanken har utretts och djuren inte längre kan anses utgöra en smittorisk för andra djur.

Personal som ansvarar för skötsel av djur med misstänkt smittsam sjukdom ska vidta nödvändiga hygienåtgärder för att minimera risken för att andra djur på anläggningen smittas av sjukdomen.

3 § Djur som uppvisar tecken på stress eller på annat sätt nedsatt djurvälstånd får inte exponeras i försäljningssyfte.

4 § Djur får inte avlas på eller födas upp i en butiklokal eller annan lokal som kunder har tillträde till.

Första stycket gäller inte spontan förökning av fisk.

5 § När olika arter hålls i samma förvaringsutrymme eller i nära anslutning till varandra ska åtgärder vidtas för att säkerställa att djuren inte riskerar att stressa eller skada varandra.

Olika arter av gnagare, ormar, ödlor och sköldpaddor får inte hållas i samma förvaringsutrymme.

Kaniner får inte hållas i samma förvaringsutrymme som gnagare.

6 § Könsmogna kaniner och gnagare som hålls för försäljning ska vara könssorterade. Könsmogna okastrerade kaninhanar får inte hållas tillsammans.

7 § I samband med försäljning ska djuret tas från sitt förvaringsutrymme på ett djurslagsanpassat sätt som säkerställer att det tilltänkta djuret och övriga djur i förvaringsutrymmet utsätts för minimalt med stress.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

8 § Förvaringsutrymmen ska vara utformade och placerade så att djuren inte utsätts för onödig stress på grund av andra djur eller människor. Djur som inte hålls i akvarium eller terrarium ska exponeras via en glasruta eller motsvarande konstruktion som ger djuren skydd. Endast personal och om nödvändigt blivande köpare får tillträda djurutrymmet.

Exponering av djur enligt första stycket får inte ske via ett skyltfönster.

9 § Taket och två väggar i förvaringsutrymmen som håller fåglar ska vara skyddade från insyn.

10 § Det ska finnas minst ett avskilt utrymme speciellt anpassat för isolering och skötsel av sjuka eller skadade djur. Endast den personal som ansvarar för djurens skötsel ska ha tillgång till utrymmet.

För fiskar gäller istället att akvariet ska avskärmas på ett sätt som säkerställer att fiskarna inte exponeras för kunder.

11 § Veterinärverksamhet eller andra former av konsultations- eller serviceverksamhet som innebär mottagning av djur får inte bedrivas i eller dela ingång med anläggningen om det riskerar att medföra en smittorisk för djuren som hålls på anläggningen.

Första stycket gäller inte mottagning för kloklippning och pälsvård eller inackordering av djur under förutsättning att dessa djur inte hålls i samma utrymme som eller på annat sätt kommer i kontakt med djuren på anläggningen.

Inackordering enligt andra stycket får inte ske i ett utrymme som kunder har tillträde till.

Utrymmen

12 § Fåglar andra än marklevande, kaniner och gnagare får hållas på ner till 25 % av den minsta tillåtna ytan och den minsta ytan per djur vid gruppställning som anges i 6 kap. 12 §, 9 kap. 11 § och 10 kap. 12 §. Vad som anges där om minsta mått på kortaste sida ska inte tillämpas. Höjden på förvaringsutrymmet ska vara minst 1,5 meter för fåglar andra än marklevande och minst 1 meter för tamråtta och degu.

Första stycket gäller under förutsättning att djuret hålls i utrymmet i maximalt 90 dagar.

13 § Ormar upp till och med 150 cm i längd, ödlor upp till och med 50 cm i längd och sköldpaddor upp till och med 25 cm i längd får hållas på ner till 40 % av den minsta tillåtna ytan och den minsta ytan per djur vid gruppställning som anges i 11 kap. 8 och 9 §§ och 12 kap. 8 §.

Första stycket gäller under förutsättning att djuret hålls i utrymmet i maximalt 90 dagar.

14 § Kampfiskhanar av arten *Betta splendens* ska hållas i en vattenvolym på minst fem liter när de hålls i djurgrossistanläggningar och liknande anläggningar och på minst tio liter när de hålls i zoobutiker och liknande anläggningar.

Hygienrutiner

15 § De delar av anläggningen som djuren hålls i eller kan påverkas av ska städas med ett sådant intervall så att en god hygien upprätthålls.

16 § Förvaringsutrymmen där djur sätts in omgångsvis ska rengöras grundligt och vid behov desinficeras före varje insättning av en ny omgång djur.

Första stycket gäller inte akvarier som håller vattenlevande djur.

17 § Inredning och andra föremål får inte flyttas mellan förvaringsutrymmen med djur utan att först ha rengjorts och desinficerats.

18 § I anläggningar med flera akvarier ska separata redskap såsom håvar användas för varje akvarium om dessa inte är sammankopplade i ett gemensamt vattensystem.

19 § Det ska finnas minst en särskild plats för rengöring av flyttbara förvaringsutrymmen, inredningsföremål, matskålar och annan utrustning som har kommit i kontakt med djur. Rengöring av utrustning och föremål som har kommit i kontakt med reptiler får inte ske på samma plats som utrustning från andra djur.

20 § Det ska finnas skriftliga hygienrutiner som tydligt anger att utrustning från olika djurslagskategorier inte ska blandas med varandra eller rengöras med samma redskap. Rutinerna ska finnas lätt tillgängliga för personalen.

Arbetsinstruktion

21 § I varje anläggning ska det finnas en kontinuerligt uppdaterad arbetsinstruktion med en plan för djurens skötsel. Arbetsinstruktionen ska innehålla anvisningar och rutiner för samtliga följande moment:

1. Foderhantering samt utfodring och vattning av djuren.
2. Rengöring av djurutrymmen, utrustning och lokaler.
3. Kontroll och manövrering av miljöstyrande system som belysning, uppvärmning, luftfuktning och vattenrening.
4. Kontroll av djurens hälsotillstånd.
5. Kontaktuppgifter till veterinär med kunskap om den aktuella arten.
6. Den särskilda skötsel som ska ges djur som uppvisar tecken på nedsatt välfärd och rutiner för vård som har ordinerats av veterinär.
7. Mottagning av nya djur.

8. Leverans av djur.
9. Nödsituationer.

5 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av marklevande fåglar

Allmänt om hållande av marklevande fåglar

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller endast marklevande fåglar.

2 § Förutom vad som anges i 3 kap. 2 § ska sammansättningen av individer, den eventuella fördelningen mellan honor och hanar och det totala antalet fåglar som hålls tillsammans anpassas så att risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra minimeras.

3 § Fåglars flygförmåga får inte begränsas.

Om det är nödvändigt av veterinärmedicinska skäl att tillfälligt begränsa en fågels flygförmåga genom vingklippning ska åtgärden utföras av djurhälsopersonal.

4 § Honan får inte separeras från övriga flocken eller fräntas foder eller vatten i syfte att avbryta hennes vilja att ruva.

5 § Beroende på art ska fåglars näbbar och klor inspekteras regelbundet och vid behov klippas eller filas.

Vid klippning eller filning av en överväxt näbb får endast den överväxta delen av näbben tas bort. Näbbens naturliga längd och form får i övrigt inte påverkas.

Den som åtgärdar näbben ska ha tillräcklig kompetens för att utföra åtgärden på ett djurskyddsmässigt godtagbart sätt samt använda sig av anpassade och lämpliga instrument.

6 § Fåglar av arter som har behov av att beta ska ges möjlighet att beta dagligen under de delar av året då det är lämpligt.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

7 § Inomhusutrymmet ska förutom vad som anges i 3 kap. 30 § ha en eller flera öppningar som är utformade och anpassade efter fåglarnas storlek så att de utan svårigheter kan ta sig in och ut.

Vintertid ska inomhusutrymmet vara värmeisolerat och vid behov värmas upp.

8 § Fåglars förvaringsutrymme får endast ha nätad botten om nätet är helt täckt med bottenmaterial eller nergrävt.

Utrymmen

9 § Fåglar ska hållas i ett kombinerat inomhus- och utomhusutrymme som minst uppfyller kraven i tabell 1 och 2 nedan. Fåglarna ska ha fri tillgång till utomhusutrymmet dagtid.

Tillgång till utomhusutrymme enligt första stycket ska inte tillämpas när utomhustemperaturen riskerar att vara skadlig för den aktuella arten.

Fågelns längd ska mätas från näbbspetsen till stjärtspetsen. Om stjärtfjädern saknas uppskattas måttet som om fjädern fanns. Minsta yta per djur vid gruppållning inkluderar ungar till dess att de är självständiga.

När fåglar av olika storlek hålls tillsammans baseras den minsta tillåtna yta utifrån den längsta fågelns mått och sedan adderas minsta yta per fågel vid gruppållning utifrån övriga fåglars mått.

Tabell 1. Krav på minsta tillgängliga inomhusutrymme för marklevande fåglar

Fågelns längd i cm	Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per fågel vid gruppållning i m ²	Minsta mått på kortaste sidan i m
≤ 25	4	0,5	1
> 25 – 60	6	0,6	1
> 60 – 100	10	2	2
> 100	10	5	2,5

Tabell 2. Krav på minsta tillgängliga utomhusutrymme för marklevande fåglar

Fågelns längd i cm	Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per fågel vid gruppållning i m ²	Minsta mått på kortaste sidan i m
≤ 25	10	1,25	1
> 25 – 60	25	2	1
> 60 – 100	50	5	2
> 100	50	10	2,5

10 § Istället för det som anges i 9 § gäller att honor med ungar under en begränsad tid får hållas lösgående i utrymmen som inte uppfyller de krav på minsta tillgängliga utrymme som anges i bestämmelsen. Detta gäller under förutsättning att utrymmet är av sådan storlek att alla fåglar som hålls i utrymmet kan röra sig obehindrat och vila i en naturlig ställning samtidigt. Under den begränsade tiden behöver inte bestämmelserna i 16 och 19 §§ tillämpas.

11 § Istället för det som anges i 6 och 9 §§ gäller att fåglar får hållas instängda inomhus utan tillgång till bete och utomhusutrymme i följande fall:

1. Om det finns en omedelbar fara för rovdjursangrepp som rimligen inte kan undanröjas på annat sätt.
2. Om fåglarna måste skötas, vårdas eller behandlas på ett sätt som inte är lämpligt utomhus.
3. Om utomhusvistelse inte tillåts enligt restriktioner som Jordbruksverket beslutat om med anledning av utbrott av smittsam djursjukdom.

12 § På exteriörutställning får fåglar under en tid av maximalt ett dygn hållas lösgående i utrymmen som inte uppfyller de krav på minsta tillgängliga utrymme som anges i 9 §.

Första stycket gäller under förutsättning att samtliga följande krav är uppfyllda:

1. Utrymmet ska vara av sådan storlek att alla fåglar som hålls i utrymmet samtidigt kan röra sig obehindrat och vila på en sittpinne i naturlig ställning utan att fjäderdräkten kommer i kontakt med utrymmets tak, väggar eller golv.
2. Taket och två sidor av utrymmet ska vara insynsskyddade.
3. De fåglar som uppvisar tecken på stress eller på annat sätt nedsatt välfärd ska omedelbart kunna flyttas till ett avskilt utrymme.

Under exteriörutställningen behöver inte bestämmelserna i 6, 7, 9 och 17–19 §§ tillämpas.

Bottenmaterial

13 § Förvaringsutrymmets botten ska vara täckt med ett strömedel som är anpassat för arten. Strömedlets mängd och struktur ska vara anpassat efter artens eventuella behov av att sprätta utan att verka slipande på fötterna eller på annat sätt utgöra en skaderisk för fåglar. Bottenmaterialet ska ge fåglarna mental stimulans och stimulera deras naturliga födosöksbeteende.

Första stycket behöver inte tillämpas för utomhusutrymmen med naturligt markunderlag med motsvarande egenskaper.

Inredning

14 § Fåglar ska hållas i en berikad miljö som innehåller anordningar och naturmaterial som är anpassade för arten. Inredning och foderanordningar ska ge fåglarna sysselsättning, mental stimulans och stimulera deras naturliga födosöksbeteende.

15 § Fåglar ska utifrån artens behov ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt med hjälp av inredningen i förvaringsutrymmet. Skyddande inredning ska bestå av naturlig växtlighet eller annat föremål som fåglarna

kan gå in i, bakom eller under och som skyler hela kroppen. Inredningen ska vara placerad och utformad med hänsyn till artens naturliga levnadssätt och behov. Alla fåglar ska kunna söka skydd samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

16 § Fåglar av arter som har behov av sittpinnar ska ha fri tillgång till sittpinnar som uppfyller samtliga följande krav:

1. Sittpinnarna ska finnas i sådan omfattning att alla fåglar samtidigt och utan svårigheter kan sitta i naturlig ställning på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

2. Sittpinnarnas grovlek och utformning ska anpassas efter storleken på fåglarnas fötter så att de kan greppa om sittpinnen utan svårigheter och sitta stabilt utan att fötterna riskerar att skadas.

3. Sittpinnarna ska vara tillverkade av ett material som ger fåglarna tillräckligt fotfäste utan att fötterna riskerar att skadas.

4. Sittpinnarna ska vara placerade på olika höjd och så att fåglarnas spillning inte riskerar att förorena mat, vatten eller andra fåglar.

5. Sittpinnarna ska vara placerade så att fåglarna kan sitta utan att fjäderdräkten kommer i kontakt med tak, golv eller annan inredning.

17 § Fåglar av arter som har behov av att sandbada ska ha fri tillgång till sand, jord eller annat material med motsvarande egenskaper. Sandbad ska vara av sådan storlek och utformning samt innehålla material av sådan mängd att fåglarna kan utföra sitt sandbadsbeteende på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

18 § Fåglar av arter som har behov av att bada ska ha fri tillgång till badvatten av sådan bredd, djup och utformning att alla fåglar kan utföra sina naturliga beteenden så som att simma, dyka, vila och äta på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra. Badvattnet ska renas eller bytas ut med sådant intervall att det säkerställer att vattnet inte innehåller ämnen som är skadliga eller giftiga för fåglarna.

19 § Fåglar ska ha fri tillgång till värpreden alternativt häckningsplatser vars utformning och placering motsvarar artens naturliga behov och individernas storlek. Det ska finnas reden eller häckningsplatser i sådant antal att risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra minimeras.

Reden och häckningsplatser ska finnas tillgängliga innan fåglarna uppnått den ålder då de börjar lägga ägg.

Första stycket behöver inte tillämpas vid hållande av äldre honor som har slutat lägga ägg.

Klimat

20 § Istället för det som anges i 3 kap. 29 § gäller att fåglar får hållas i lägre temperatur än vad arten under normala väderleksförhållanden utsätts

för i vilt tillstånd. Detta gäller under förutsättning att den lägre temperaturen inte påverkar fåglarnas välfärd eller hälsa negativt och att de ges möjlighet att stegvis vänja sig vid den lägre temperaturen så att de utan svårigheter kan upprätthålla termisk komfort.

Tillsyn och skötsel

21 § Bestämmelser om biosäkerhetsåtgärder för fåglar finns i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen.

Foder

22 § Fåglar ska förutom vad som anges i 3 kap. 41 § ha fri tillgång till foder.

6 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av fåglar andra än marklevande

Allmänt om hållande av fåglar

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller endast fåglar andra än marklevande.

2 § Förutom vad som anges i 3 kap. 2 § ska sammansättningen av individer, den eventuella fördelningen mellan honor och hanar och det totala antalet fåglar som hålls tillsammans anpassas så att risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra minimeras.

3 § Istället för det som anges i 3 kap. 2 § och 2 § i detta kapitel gäller att fåglar av arter som naturligt endast är par eller flocklevande i begränsade perioder ska hållas utan social kontakt utanför dessa perioder om fågeln visar tecken på stress eller aggression när den hålls tillsammans med fåglar av samma art.

4 § Fåglars flygförmåga får inte begränsas.

Om det är nödvändigt av veterinärmedicinska skäl att tillfälligt begränsa en fågels flygförmåga genom vingklippning ska åtgärden utföras av djurhälsopersonal.

5 § Fågelungar ska efter kläckning hållas tillsammans med minst en matande vuxen fågel tills de är gamla nog att äta själva. Unghanar som börjat färga ut ska dock inte hållas tillsammans med vuxna fåglar av hankön om det innebär en skaderisk för fåglarna.

Fågelungar av de arter som anges i tabellen nedan får inte skiljas från den matande vuxna fågeln annat än tillfälligt innan de har uppnått den angivna åldern i tabellen.

Tabell. Krav på lägsta ålder vid avvänjning av en fågelunge från den matande vuxna fågeln

Art	Lästa ålder vid avvänjning
Nymfkakadua	7 veckor
Undulat	6 veckor
Dvärgpapegoja	6 veckor
Kanariefågel, zebrafink, måsfink och risfågel	30 dagar

6 § Utfodring av fågelungar får endast ersättas av handmatning om de vuxna fåglarna inte matar dem eller om de vuxna fåglarnas beteende är skadligt för ungarna. Matande vuxna fåglar får inte ersättas av handmatning i syfte att göra fågelungar tama.

7 § Om ruvning behöver avbrytas ska det ske på ett sätt som inte skapar onödig stress för honan.

8 § Fåglars klor ska inspekteras regelbundet och klippas vid behov.

9 § Fåglars näbbar ska inspekteras regelbundet. Förväxta eller felväxande näbbar ska behandlas av djurhälsopersonal.

10 § Fåglar får endast hållas på nätgolv om det ligger i direkt kontakt med marken.

Nätgolv enligt första stycket ska inspekteras och underhållas med sådana intervall att det inte riskerar att utgöra en skaderisk för fåglarna.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

11 § När fåglar hålls utomhus ska inomhusutrymmet förutom vad som anges i 3 kap. 30 § vara av minst sådan storlek att alla fåglar som hålls i utrymmet samtidigt kan röra sig obehindrat, ha tillgång till sittpinnar, samt inta foder och vatten på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

Utrymmen

12 § Fåglar ska hållas i ett förvaringsutrymme som minst uppfyller kraven i tabellen nedan. Fågelns längd ska mätas från näbbspetsen till stjärtspetsen. Om stjärtfjädern saknas uppskattas måttet som om fjädern fanns. Minsta yta per djur vid gruppställning inkluderar ungar till dess att de är självständiga.

När fåglar av olika storlek hålls tillsammans baseras den minsta tillåtna yta utifrån den längsta fågelns mått och sen adderas minsta yta per fågel vid gruppställning utifrån övriga fåglars mått.

Tabell. Krav på minsta tillgängliga utrymme för fåglar andra än marklevande

Fågeln längd i cm	Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta tillåtna yta per fågel vid grupp- hållning i m ²	Minsta mått på kortaste sida i m	Minsta höjd i m*
≤ 20	4	1	1	2
> 20 – 40	10	2	2	2
> 40 – 60	30	6	4	2
> 60	30	15	4	2

* När fåglar hålls i en bostad med lägre takhöjd än 2 meter får minsta höjd i meter anpassas efter bostadens takhöjd.

13 § På exteriörutställning får fåglar under en tid av maximalt ett dygn hållas lösgående i utrymmen som inte uppfyller de krav på minsta tillgängliga utrymme som anges i 12 §.

Första stycket gäller under förutsättning att samtliga följande krav är uppfyllda:

1. Utrymmet ska vara av sådan storlek att alla fåglar som hålls i utrymmet samtidigt kan röra sig obehindrat och vila på en sittpinne i naturlig ställning utan att fjäderdräkten kommer i kontakt med utrymmets tak, väggar eller golv.

2. Taket och två sidor av utrymmet ska vara insynsskyddade.

3. De fåglar som uppvisar tecken på stress eller på annat sätt nedsatt välfärd ska omedelbart kunna flyttas till ett avskilt utrymme.

Under exteriörutställningen behöver inte bestämmelserna i 11, 12, 18–20 och 22 §§ tillämpas.

Inredning

14 § Fåglar ska hållas i en berikad miljö som innehåller anordningar och naturmaterial att undersöka och leka med, flyga mellan, klättra och hoppa på, gnaga på och plocka sönder. Bottenmaterial, inredning och foderanordningar ska vara anpassade för arten och ge fåglarna sysselsättning, mental stimulans och stimulera deras naturliga födosöksbeteende.

15 § Berikningsföremål och berikningsmetoder ska bytas ut med så täta intervaller att fåglarna inte tappar intresset för föremålen.

16 § Fåglar ska ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt med hjälp av inredningen i förvaringsutrymmet. Skyddande inredning ska bestå av naturlig växtlighet eller annat föremål som fåglarna kan gå in i, bakom eller under och som skyler hela kroppen. Inredningen ska vara placerad med

hänsyn till artens naturliga behov. Alla fåglar ska kunna söka skydd samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

17 § Fåglar av arter som har behov av sittpinnar ska ha fri tillgång till sittpinnar som uppfyller samtliga följande krav:

1. Sittpinnar ska finnas i sådan omfattning att alla fåglar samtidigt och utan svårigheter kan sitta i naturlig ställning på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

2. Sittpinnarnas grovlek och utformning ska anpassas efter storleken på fåglarnas fötter och ha olika diameter så att fåglarna kan träna sina fötter med olika grepp och sitta stabilt utan att fötterna riskerar att skadas.

3. Sittpinnar ska vara tillverkade av trädgrenar eller annat material med liknande egenskaper som ger fåglarna ett tillräckligt fotfäste, utan att vara slipande.

4. Sittpinnar och annan inredning ska vara placerade så att utrymmets volym kan utnyttjas för längsta möjliga flygsträcka.

5. Sittpinnar ska vara placerade i olika höjd och i olika vinklar, samt placerade så att fåglarnas spillning inte riskerar att förorena mat, vatten eller andra fåglar.

6. Sittpinnar ska vara placerade så att fåglarna kan sitta utan att fjäderdräkten kommer i kontakt med tak, golv eller annan inredning.

18 § Fåglar av arter som har behov av att sandbada ska ha fri tillgång till ren och finkornig sand eller annat material med motsvarande egenskaper. Sandbad ska vara av sådan storlek och utformning samt innehålla sand av sådan mängd att fåglarna kan utföra sitt sandbadsbeteende på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

19 § Fåglar ska beroende på hur arten naturligt utför sitt badbeteende ha fri tillgång till rent badvatten eller erbjudas duschmöjligheter i sådan utsträckning att de kan bibehålla en ren fjäderdräkt. Vattenbadets utformning och djup ska vara anpassat efter individernas storlek och får inte vara djupare än att fåglarna bottnar. Alla fåglar ska kunna bada eller duscha på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

20 § Häckande fåglar ska ha fri tillgång till reden vars utformning och placering motsvarar artens naturliga behov och individernas storlek. Det ska finnas reden i sådant antal att alla fåglar kan använda dem samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

Klimat

21 § Istället för det som anges i 3 kap. 29 § gäller att fåglar får hållas i lägre temperatur och lägre luftfuktighet än vad arten under normala

väderleksförhållanden utsätts för i vilt tillstånd. Detta gäller under förutsättning att den lägre temperaturen och luftfuktigheten inte påverkar fåglarnas välfärd eller hälsa negativt och att de ges möjlighet att stegvis vänja sig vid den lägre temperaturen så att de utan svårigheter kan upprätthålla termisk komfort.

Belysning

22 § Fåglar som inte har tillgång till naturligt dagsljus i tillräcklig utsträckning ska ha tillgång till ultraviolett strålning dagtid. UV-lampan ska vara anpassad till fåglar och avge både UV-A och UV-B strålning. UV-ljuset ska ha en styrka som är anpassad efter den aktuella artens naturliga behov.

23 § Häckande och stresskänsliga fåglar samt fåglar som hålls i en miljö som är ny för dem ska ha tillgång till ett svagt ljus under natten som minimerar risken för nattpanik. Ljuset får inte ha sådan styrka eller vara placerat så att fåglarnas sömn påverkas negativt.

Foder

24 § Fåglar ska förutom vad som anges i 3 kap. 41 § ha fri tillgång till foder. Fodret ska vid behov ges i sådan form så att fåglarna inte ges möjlighet att enbart välja ut och äta vissa födoämnen.

Foderrester som samlas i foderbehållare ska avlägsnas med sådant intervall att fodret alltid är åtkomligt för fåglarna.

Allmänna råd till 6 kap. 24 §

Fåglar som enbart väljer ut och äter vissa födoämnen bör ges pelleterat foder för att säkerställa att de får i sig alla nödvändiga näringsämnen.

25 § Häckande fåglar ska ha fri tillgång till foderkalk.

26 § Små fåglar och fröätande fåglar som inte skalar frön ska ha fri tillgång till matsmältningsgrus. Matsmältningsgruset och dess kornstorlek ska vara anpassat efter den aktuella artens behov och individernas storlek.

27 § Utfodringsplatserna ska vara utformade och placerade så att alla fåglar kan äta samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

7 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av brevduvor

Allmänt om hållande av brevduvor

1 § Förutom vad som anges i 3 kap. 2 § ska sammansättningen av individer, den eventuella fördelningen mellan honor och hanar och det totala antalet brevduvor som hålls tillsammans anpassas så att fåglarna inte riskerar att stressa eller skada varandra.

2 § Brevduvors fysiska skick ska vara sådant att de utan svårigheter kan klara av den planerade flygsträckan innan de får ingå i tränings- och tävlingsevenemang.

3 § Brevduvors flygförmåga får inte begränsas.

Om det är nödvändigt av veterinärmedicinska skäl att tillfälligt begränsa en brevduvas flygförmåga genom vingklippning ska åtgärden utföras av djurhälsopersonal.

4 § Fågelungar ska efter kläckning hållas tillsammans med minst en matande vuxen fågel tills de är gamla nog att äta själva. Fågelungar får inte skiljas från den matande vuxna fågeln, annat än tillfälligt, innan de har uppnått minst fem veckors ålder.

5 § Utfodring av fågelungar får endast ersättas av handmatning om de vuxna fåglarna inte matar dem eller om de vuxna fåglarnas beteende är skadligt för ungarna. Matande vuxna fåglar får inte ersättas av handmatning i syfte att göra fågelungar tama.

6 § Om ruvning behöver avbrytas ska det ske på ett sätt som inte skapar onödig stress för honan.

7 § Brevduvor får hållas på nätgolv under förutsättning att nätgolvets maskstorlek är mindre än en gång en cm.

Nätgolv enligt första stycket ska vara utformat samt inspekteras och underhållas med sådana intervall att det inte riskerar att utgöra en skaderisk för brevduvorna.

8 § Brevduvor får hållas på spaltgolv under förutsättning att spalten och spaltöppningarnas storlek är utformade så att risken för skador minimeras.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

9 § Inomhusutrymmet ska förutom vad som anges i 3 kap. 30 § ha en eller flera öppningar som är utformade och anpassade efter fåglarnas storlek så att de utan svårigheter kan ta sig in och ut.

10 § Brevduvor som får flyga fritt ska ha tillgång till en start- och landningshylla. Hyllan ska vara av sådan storlek att duvorna kan starta och landa på ett naturligt sätt, dock minst 55 cm bred och 25 cm djup. Landningshyllorna ska vara utformade så att risken för skador minimeras.

Utrymmen

11 § Brevduvor som får flyga fritt dagtid eller blir utsläppta minst två gånger per dag, ska hållas i ett inomhusutrymme som minst uppfyller kraven i tabellen nedan.

Tabell. Krav på minsta tillgängliga inomhusutrymme för brevdovor som får flyga fritt dagtid eller blir utsläppta minst två gånger per dag

Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per fågel i m ²	Minsta mått på kortaste sidan i m	Minsta höjd i m
4	0,2	1	2

12 § Brevdovor som inte får flyga fritt dagtid eller blir utsläppta minst två gånger per dag ska hållas i ett kombinerat inomhus- och utomhusutrymme som minst uppfyller kraven i tabellen nedan. Brevdovorna ska ha möjlighet att röra sig fritt mellan inomhus- och utomhusutrymmet dagtid.

Tabell. Krav på minsta tillgängliga utrymme till brevdovor som inte får flyga fritt dagtid eller blir utsläppta minst två gånger per dag

	Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per fågel i m ²	Minsta mått på kortaste sidan i m	Minsta höjd i m
Inomhusutrymme	4	0,4	3	2
Utomhusutrymme	4	0,4	3	2
Totalt utrymme	10	1		

13 § Istället för det som anges i 11 och 12 §§ gäller att brevdovor får hållas instängda inomhus utan tillgång till utomhusutrymmet i följande fall:

1. Om det är nödvändigt för att skydda brevdovorna på grund av rådande väderleksförhållanden.
2. Om det finns en omedelbar fara för rovdjursangrepp som rimligen inte kan undanröjas på annat sätt.
3. Om brevdovorna måste skötas, vårdas eller behandlas på ett sätt som inte är lämpligt utomhus.
4. Om utomhusvistelse inte tillåts enligt restriktioner som Jordbruksverket beslutat om med anledning av utbrott av smittsam djursjukdom.

Inredning

14 § Brevdovor ska hållas i en berikad miljö som innehåller anordningar och naturmaterial som är anpassade för arten. Bottenmaterial, inredning och foderanordningar ska ge fåglarna sysselsättning, mental stimulans och stimulera deras naturliga födosöksbeteende.

15 § Berikningsföremål och berikningsmetoder ska bytas ut med så täta intervaller att fåglarna inte tappar intresset för föremålen.

16 § Brevduvor ska ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt med hjälp av inredningen i förvaringsutrymmet. Inredningen ska vara placerad med hänsyn till artens naturliga behov. Alla fåglar ska kunna söka skydd samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

17 § Brevduvor ska ha fri tillgång till sittpinnar och sitthyllor. Sittpinnar och sitthyllor ska uppfylla samtliga följande krav:

1. Antalet sitthyllor ska överstiga antalet duvpar med minst 30%.
2. Sitthyllor ska vara utformade så att varje duvpar ges avskildhet och så att risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra minimeras.
3. Sittpinnar ska finnas i sådan omfattning att alla fåglar samtidigt och utan svårigheter kan sitta i naturlig ställning på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.
4. Sittpinnarnas grovlek och utformning ska anpassas efter storleken på fåglarnas fötter och ha olika diameter så att fåglarna kan träna sina fötter med olika grepp och sitta stabilt utan att fötterna riskerar att skadas.
5. Sittpinnar ska vara tillverkade av trädgrenar eller annat material med liknande egenskaper som ger fåglarna ett tillräckligt fotfäste, utan att vara slipande.
6. Sittpinnar och sitthyllor samt annan inredning ska vara placerade så att utrymmets volym kan utnyttjas för längsta möjliga flygsträcka.
7. Sittpinnar och sitthyllor ska vara placerade i olika höjd och i olika vinklar, samt placerade så att fåglarnas spillning inte riskerar att förorena mat, vatten eller andra fåglar.
8. Sittpinnar och sitthyllor ska vara placerade så att fåglarna kan sitta utan att fjäderdräkten kommer i kontakt med burens eller annan inredning.

18 § Brevduvor ska ha tillgång till badvatten minst en gång i veckan. Badvattnet ska vara av god hygienisk kvalitet. Vattenbadets utformning och djup ska vara anpassat efter individernas storlek och får inte vara djupare än att fåglarna bottnar. Alla fåglar ska kunna bada på ett sätt som minimerar risken för att fåglarna stressar eller skadar varandra.

19 § Häckande brevduvor ska ha fri tillgång till en sitthylla av minst den storlek som anges i tabellen nedan, samt lämpligt bomaterial. Sitthyllan ska vara försedd med ett rede av lämplig storlek och utformning.

Tabell. Krav på minsta storlek på sitthyllor

Minsta mått på kortaste sidan i m	Minsta mått på längsta sidan i m	Minsta höjd ovanför hyllan i m
0,4	0,6	0,4

Foder

20 § Brevduvor ska förutom vad som anges i 3 kap. 41 § ha fri tillgång till foder.

21 § Brevduvor ska ha fri tillgång till matsmältningsgrus. Matsmältningsgruset och dess kornstorlek ska vara anpassat efter den aktuella artens behov och individernas storlek.

8 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av tamiller**Allmänt om hållande av tamillrar**

1 § Istället för det som anges i 3 kap. 2 § andra stycket gäller att tamillrar får hållas i par eller grupp med djur av samma art.

Antal och sammansättning av individer som hålls tillsammans samt eventuell fördelning mellan honor och hanar ska anpassas så att risken för att tamillrarna stressar eller skadar varandra minimeras.

2 § Tamillervalpar ska hållas tillsammans med modern, eller en likvärdig ersättare för henne, så länge de behöver hennes mjölk och omvårdnad. Tamillervalpar får inte skiljas från modern, eller hennes ersättare, annat än tillfälligt, innan de uppnått 12 veckors ålder.

3 § Utdragna brunstperioder hos könsmogna tamillerhonor ska förhindras.

Allmänna råd till 8 kap. 3 §

Utdragna brunstperioder kan förhindras genom exempelvis kastration eller hormonell stimulering av ägglossning.

4 § Tamillrars klor ska inspekteras regelbundet och klippas vid behov.

5 § Under jakt får en tamiller inte vara försedd med sele eller annat halsband än pejlhalsband.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

6 § När tamillrar hålls utomhus ska inomhusutrymmet förutom vad som anges i 3 kap. 30 § vara av minst sådan storlek att alla tamillrar som hålls i utrymmet samtidigt kan röra sig obehindrat och ligga ner i naturlig ställning på ett sätt som minimerar risken för att tamillrarna stressar eller skadar varandra.

Vintertid ska utrymmet vara värmeisolerat och vid behov värmas upp.

7 § Tamillrars förvaringsutrymme får endast ha nätad botten om nätet är helt täckt med bottenmaterial eller nergrävt.

Utrymmen

8 § Tamillrar ska hållas i ett förvaringsutrymme som minst uppfyller kraven i tabellen nedan.

Minsta yta per djur vid gruppållning inkluderar hona med kull enligt 2 §. Minsta tillåtna yta avser bottenarean och inkluderar inte hyllplan.

Tabell. Krav på minsta tillgängliga utrymme för tamillrar

Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per djur vid gruppållning i m ²	Minsta mått på kortaste sidan i m
10	5	2

9 § En tamillerhona med valpar ska under avvåjningsperioden ha tillgång till en plats som är oåtkomlig för valparna.

Bottenmaterial

10 § Förvaringsutrymmets botten ska vara täckt med bottenmaterial som är lämpligt för tamillrar. Bottenmaterialet ska ge tamillrarna mental stimulans och stimulera deras naturliga födosöksbeteende samt ge möjlighet att samla ett foderförråd.

Första stycket behöver inte tillämpas för utomhusutrymmen med naturligt markunderlag med motsvarande egenskaper eller när tamillrar hålls frigående inomhus.

11 § Tamillrar ska ha tillgång till grävbart bottenmaterial. Utrymmet med grävbart bottenmaterial ska vara av sådan utformning och djup att alla tamillrar kan få utlopp för sitt gräv beteende på ett sätt som minimerar risken för att tamillrarna stressar eller skadar varandra.

Inredning

12 § Tamillrar ska hållas i en berikad miljö som innehåller naturmaterial och anordningar att undersöka, klättra upp på, leka med och krypa under. Inredning och foderanordningar ska vara anpassade för arten och ge tamillrarna sysselsättning, mental stimulans, stimulera deras naturliga födosöksbeteende och ge möjlighet att samla ett foderförråd.

13 § Berikningsföremål och berikningsmetoder ska bytas ut med så täta intervall att tamillrarna inte tappar intresset för föremålen.

14 § Tamillrar ska utifrån artens behov ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt. Skyddande inredning ska bestå av föremål som tamillrarna kan gå in i, bakom eller under och som skyler hela kroppen. Inredningen ska vara placerad och utformad med hänsyn till artens naturliga levnadssätt och behov. När flera tamillrar hålls tillsammans ska alla tamillrar kunna söka

skydd samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att tamillrarna stressar eller skadar varandra.

15 § Tamillrar ska ha fri tillgång till bolådor eller bohålor med rent och torrt bomaterial i förvaringsutrymmet. Bolådor ska ha tak. När flera tamillrar hålls tillsammans ska det finnas bolådor eller bohålor i sådan omfattning att alla tamillrar i förvaringsutrymmet kan utnyttja dem samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att tamillrarna stressar eller skadar varandra.

16 § Bomaterialet ska ha långa strukturer så att det kan flätas samman.

Allmänna råd till 8 kap. 16 §

Flätbart bomaterial bör bestå av halm, hö, träull eller dylikt.

Foder

17 § Tamillrar ska förutom vad som anges i 3 kap. 41 § ha fri tillgång till foder.

9 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av kaniner

Allmänt om hållande av kaniner

1 § Förutom vad som anges i 3 kap. 2 § ska sammansättningen av individer, den eventuella fördelningen mellan honor och hanar och det totala antalet kaniner som hålls tillsammans anpassas så att risken för att kaninerna stressar eller skadar varandra minimeras.

Allmänna råd till 9 kap. 1 §

Par eller grupper av kaniner bör så långt det är möjligt hållas stabila.

2 § När vuxna kaniner introduceras till varandra ska det ske i ett förvaringsutrymme som är rengjort och inrett så att det kan upplevas som en ny plats för alla individer.

Tidpunkten för och tillvägagångssättet för introduktionen ska anpassas till djurens ålder och kön så att risken för stress och revirhävande beteende minimeras.

3 § Kaniner ska könsorteras senast vid 12 veckors ålder. Könsmogna okastrerade hanar får inte hållas tillsammans. Könsmogna okastrerade kaniner av motsatt kön får endast hållas tillsammans i avelssyfte. Inför parning ska honan placeras hos hanen alternativt att båda individerna placeras i ett förvaringsutrymme som är rengjort och inrett så att det kan upplevas som en ny plats för individerna.

4 § Kaninungar ska hållas tillsammans med modern, eller en likvärdig ersättare för henne, så länge de behöver hennes mjölk och omvårdnad.

Kaninungar får inte skiljas från modern, eller hennes ersättare, annat än tillfälligt, innan de har uppnått den ålder som anges i tabellen nedan.

Tabell. Krav på lägsta ålder vid avvänjning

Förväntad vuxenvikt	Lägsta ålder vid avvänjning
≤ 3 kg	8 veckor
> 3 kg	10 veckor

5 § Kaniner ska hållas tillfredställande rena och vid behov ges regelbunden pälsvård så att tovor motverkas. Kaniner som har behov av att klippas ska klippas med ett intervall som säkerställer att individens syn, naturliga beteenden eller hälsa inte påverkas negativt av pälsens längd.

6 § Kaniners klor ska inspekteras regelbundet och klippas vid behov.

7 § Kaniners framtänder ska inspekteras regelbundet. Förväxta eller felväxande tänder ska behandlas av djurhälsopersonal.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

8 § När kaniner hålls utomhus ska inomhusutrymmet förutom vad som anges i 3 kap. 30 § vara av minst sådan storlek att alla kaniner som hålls i utrymmet samtidigt kan röra sig obehindrat och ligga ner i naturlig ställning på ett sätt som minimerar risken för att kaninerna stressar eller skadar varandra.

Vintertid ska utrymmet vara värmeisolerat och vid behov värmas upp.

9 § Kaniners förvaringsutrymme får endast ha nätad botten om nätet är helt täckt med bottenmaterial eller nergrävt.

10 § Golv av halt material som kaniner har tillgång till ska vara försett med halkskydd i sådan omfattning att kaninerna kan röra sig utan svårigheter.

Utrymmen

11 § Kaniner ska hållas i ett förvaringsutrymme som minst uppfyller kraven i tabellen nedan.

Minsta yta per djur vid gruppållning inkluderar hona med kull. Minsta tillåtna yta avser bottenarean och inkluderar inte hyllplan.

Tabell. Krav på minsta tillgängliga utrymme för kaniner

Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per djur vid gruppållning i m ²	Minsta mått på kortaste sidan i m
10	3	2

12 § På exteriörutställning eller tävling får kaniner under maximalt åtta timmar hållas lösgående i utrymmen som inte uppfyller de krav på minsta tillgängliga utrymme som anges i 11 §.

Första stycket gäller under förutsättning att samtliga följande krav är uppfyllda:

1. Utrymmet ska vara av sådan storlek att alla kaniner som hålls i utrymmet samtidigt kan röra sig obehindrat och ligga ner i naturlig ställning.

2. Taket och två intilliggande sidor av utrymmet ska vara insynsskyddade.

3. De kaniner som uppvisar tecken på stress eller på annat sätt nedsatt välfärd ska omedelbart kunna flyttas till ett avskilt utrymme.

Under exteriörutställningen eller tävlingen behöver inte bestämmelserna i 8 och 11 §§ tillämpas.

Bottenmaterial

13 § Förvaringsutrymmets botten ska vara täckt med ett strömedel som är lämpligt för kaniner, ger dem mental stimulans och stimulerar deras naturliga födosöksbeteende. Långhåriga kaniner ska hållas på ett strömedel som inte kan fastna i pälsen.

Första stycket behöver inte tillämpas för utomhusutrymmen med naturligt markunderlag med motsvarande egenskaper eller när kaniner hålls frigående inomhus.

14 § Kaniner ska ha tillgång till grävbart bottenmaterial. Utrymmet med grävbart bottenmaterial ska vara av sådan utformning och djup att alla kaniner kan få utlopp för sitt gräv beteende på ett sätt som minimerar risken för att kaninerna stressar eller skadar varandra.

Inredning

15 § Kaniner ska hållas i en berikad miljö som innehåller naturmaterial och anordningar att undersöka och leka med, klättra och hoppa upp på samt krypa under. Inredning och foderanordningar ska vara anpassade för arten och ge kaninerna sysselsättning, mental stimulans och stimulera deras naturliga födosöksbeteende.

16 § Berikningsföremål och berikningsmetoder ska bytas ut med så täta intervaller att kaninerna inte tappar intresset för föremålen.

17 § Kaniner ska ha fri tillgång till gnagmaterial. Gnagmaterialet ska utgöras av naturliga trädgrenar från lämpliga trädslag som inte är giftiga för kaniner eller på annat sätt riskerar att medföra skaderisker. Grenarnas storlek och form ska vara anpassade så att kaninerna utan svårighet kan gnaga på dem.

18 § Kaniner ska utifrån artens behov ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt. Skyddande inredning ska bestå av föremål som kaninerna kan gå in i, bakom eller under och som skyler hela kroppen.

Inredningen ska vara placerad och utformad med hänsyn till artens naturliga levnadssätt och behov.

Alla kaniner ska kunna söka skydd samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att kaninerna stressar eller skadar varandra.

19 § Kaniner ska ha fri tillgång till bolådor eller bohålor med rent och torrt bomaterial. Bolådor ska ha tak och vara av sådan storlek att kaninerna utan svårigheter kan sitta och ligga ner i naturlig ställning.

Det ska finnas bolådor eller bohålor i sådan omfattning att alla kaniner i förvaringsutrymmet kan utnyttja dem samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att kaninerna stressar eller skadar varandra.

Allmänna råd till 9 kap. 19 §

Bomaterial bör bestå av halm, hö, träull eller dylikt.

20 § Kaniner ska ha fri tillgång till sitthyllor i sådan omfattning att de kan utnyttjas av alla individer på ett sätt som minimerar risken för att kaninerna stressar eller skadar varandra. Hyllorna ska vara placerade så att kaninerna ges tillräckligt med utrymme att sitta under och över hyllan i naturlig ställning. Sitthyllor kan utgöras av bolådors tak.

Foder

21 § Kaniner ska förutom vad som anges i 3 kap. 41 § ha fri tillgång till grovfoder. Förändringar av foderstaten, speciellt från övervägande hö till gräs ska ske stegvis.

22 § Minst 90 % av foderstaten ska utgöras av grovfoder i form av hö eller gräs i naturligt långa strån.

10 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av gnagare

Allmänt om hållande av gnagare

1 § Förutom vad som anges i 3 kap. 2 § ska sammansättningen av individer, den eventuella fördelningen mellan honor och hanar och det totala antalet gnagare som hålls tillsammans anpassas så att risken för att gnagarna stressar eller skadar varandra minimeras.

Istället för det som anges i 3 kap. 2 § gäller att könsmogna hanar av starkt revirhävdande arter som inte lever tillsammans med andra hanar av samma art i vilt tillstånd får hållas ensamma om de riskerar att stressa eller skada varandra.

Allmänna råd till 10 kap. 1 §

Par, familjer och grupper bör så långt det är möjligt hållas stabila.

2 § När gnagare introduceras till varandra ska det ske i ett förvaringsutrymme som är rengjort och inrett så att det kan upplevas som en ny plats för alla individer.

Tidpunkten för och tillvägagångssättet för introduktionen ska anpassas till djurens art, ålder och kön så att risken för stress och revirhävande beteende minimeras.

3 § Istället för det som anges i 3 kap. 2 § gäller att unga gnagare av arter som naturligt lever solitärt som till exempel guldhamstrar och kinesiska hamstrar ska separeras från varandra innan de riskerar att stressa eller skada varandra.

4 § Gnagare ska könsorteras innan den aktuella arten normalt blir könsmogen.

Könsmogna okastrerade gnagare av olika kön får endast hållas tillsammans i avelssyfte.

5 § Ungar ska hållas tillsammans med modern, eller en likvärdig ersättare för henne, så länge de behöver hennes mjölk och omvårdnad. Ungar får inte skiljas från modern eller hennes ersättare, annat än tillfälligt, innan de har uppnått den ålder som anges i tabellen nedan.

Tabell. Krav på lägsta ålder samt för marsvin och tamråtta ålder och vikt vid avvänjning

Art	Tidpunkt vid avvänjning
Chinchilla	8 veckor
Degu	6 veckor
Gerbil	6 veckor
Marsvin	5 veckor och en kroppsvikt på minst 300 gram
Tamråtta	5 veckor och en kroppsvikt på minst 80 gram
Guldhamster och dvärghamster	4 veckor
Husmus, natalmus och zebramus	4 veckor

6 § Gnagare ska hållas tillfredställande rena och vid behov ges regelbunden pälsvård så att tovor motverkas. Gnagare som har behov av att klippas ska klippas med ett intervall som säkerställer att individens syn, naturliga beteenden eller hälsa inte påverkas negativt av pälsens längd.

7 § Gnagares klor ska inspekteras regelbundet och klippas vid behov.

8 § Gnagares framtänder ska inspekteras regelbundet. Förväxta eller felväxande tänder ska behandlas av djurhälsopersonal.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

9 § När gnagare hålls utomhus ska inomhusutrymmet förutom vad som anges i 3 kap. 30 § vara av minst sådan storlek att alla gnagare som hålls i utrymmet samtidigt kan röra sig obehindrat och ligga ner i naturlig ställning på ett sätt som minimerar risken för att gnagarna stressar eller skadar varandra.

10 § Gnagares förvaringsutrymme får endast ha nättad botten om nätet är helt täckt med bottenmaterial eller nergrävt.

11 § Golv av halt material som gnagare har tillgång till ska vara försett med halkskydd i sådan omfattning att gnagarna kan röra sig utan svårigheter.

Utrymmen

12 § Gnagare ska hållas i ett förvaringsutrymme som minst uppfyller kraven i tabellen nedan.

Minsta yta per djur vid gruppållning inkluderar hona med kull fram tills tiden för avvänjning. Minsta tillåtna yta avser bottenarean och inkluderar inte hyllplan.

Förvaringsutrymmets minsta höjd ska vid behov anpassas efter ströbäddytans höjd så att en god ventilation kan upprätthållas och säkerställas.

För arter av gnagare som inte anges i tabellen gäller istället de utrymmeskrav som föreskrivs i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2019:29) om djurållning i djurparker m.m.

Tabell. Krav på minsta tillgängliga utrymme för gnagare

Art	Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per djur vid gruppållning i m ²	Minsta mått på kortaste sidan i m	Minsta höjd i m
Chinchilla	5	1,5	1	1,8
Marsvin	3	1	1	0,75
Degu	3	0,5	1	1,8
Tamråtta	3	0,5	1	1,8
Gerbil	1	0,18	0,7	0,75
Guldhamster	0,75	0,18	0,6	0,75
Dvärghamster	0,75	0,18	0,6	0,75

Art	Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per djur vid grupp-hållning i m ²	Minsta mått på kortaste sidan i m	Minsta höjd i m
Husmus, zebramus och natalmus	0,75	0,18	0,6	0,75

Bottenmaterial

13 § Förvaringsutrymmets botten ska vara täckt med ett strömedel som är lämpligt för arten. Bottenmaterialet ska ge den aktuella arten mental stimulans och stimulera djurens naturliga födosöksbeteende.

Första stycket behöver inte tillämpas för utomhusutrymmen med naturligt markunderlag med motsvarande egenskaper.

14 § Andra gnagare än marsvin och chinchillor ska ha fri tillgång till strömedel i sådan mängd och med sådana egenskaper att djuren utan svårighet kan gräva gångar och bohålor utan att behöva ligga direkt på förvaringsutrymmets golv eller vara synliga ovanifrån.

Inredning

15 § Gnagare ska hållas i en berikad miljö som innehåller anordningar och naturmaterial som är anpassade för arten. Inredning och foderanordningar ska ge gnagarna sysselsättning, mental stimulans, stimulera deras naturliga födosöksbeteende och ge hamstrande arter möjlighet att samla foderförråd.

16 § Berikningsföremål och berikningsmetoder ska bytas ut med så täta intervall att gnagarna inte tappar intresset för föremålen.

17 § Inredning som uppmuntrar till repetitiva rörelser i en onaturlig kroppshållning eller stereotypa beteenden så som hamsterhjul och aktivitetsbollar som djuren placeras inuti får inte användas.

18 § Gnagare ska ha fri tillgång till gnagmaterial. Gnagmaterial ska utgöras av naturliga trädgrenar från trädslag som inte är giftiga för gnagare eller på annat sätt riskerar att medföra skaderisker. Grenarnas storlek och form ska vara anpassade så att gnagarna utan svårighet kan gnaga på dem.

19 § Gnagare ska ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt med hjälp av inredningen i förvaringsutrymmet.

Skyddande inredning ska bestå av föremål som gnagarna kan gå in i, bakom eller under och som skyler hela kroppen. Inredningen ska vara placerad med hänsyn till artens naturliga behov.

Alla gnagare ska kunna söka skydd samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att gnagarna stressar eller skadar varandra.

20 § Gnagare ska ha fri tillgång till bolådor eller bohålor med rent och torrt bomaterial. Bomaterialet ska ha sådan längd att det kan flätas samman. Bolådor ska ha tak och vara av sådan storlek att gnagarna utan svårigheter kan sitta och ligga ner i naturlig ställning.

Bolådor ska vara placerade utifrån artens naturliga levnadssätt och behov och det ska finnas bolådor eller bohålor i sådan omfattning att alla gnagare i förvaringsutrymmet kan utnyttja dem samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att gnagarna stressar eller skadar varandra.

Allmänna råd till 10 kap. 20 §

Flätbart bomaterial bör bestå av halm, hö, träull, naturligt pappersströ eller dylikt.

21 § Gnagare av arter med behov av sandbad, som chinchillor, degus och gerbiler, ska ha fri tillgång till ren och finkornig sand för pälsvårdande sandbad. Sandbad ska vara av sådan storlek och utformning samt innehålla sand av sådan mängd att gnagarna kan utföra sitt sandbadsbeteende på ett sätt som minimerar risken för att gnagarna stressar eller skadar varandra.

22 § Gnagare av arter som har behov av att klättra, som chinchillor, degus, tamråttor, husmöss och natalmöss, ska ha fri tillgång till klättermöjligheter som uppfyller samtliga följande krav:

1. De ska finnas i sådan omfattning och storlek att alla djur kan nyttja dem samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att gnagarna stressar eller skadar varandra.

2. De ska vara förankrade så att de inte riskerar att utgöra en skaderisk för djuren.

3. Det ska finnas avsatser av sådan storlek att djuren kan sitta, stå eller ligga ner på olika höjd utan svårigheter.

4. Grenar eller motsvarande ska ha en grovlek som är anpassad efter individernas fötter och rörelsebehov så att djuren kan klättra utan svårigheter.

När flera degushanar hålls i samma utrymme ska det finnas minst en avsats eller motsvarande utkiksplats per hane.

Klimat

23 § Istället för det som anges i 3 kap. 29 § gäller att gnagare får hållas i lägre temperatur än vad arten under normala väderleksförhållanden utsätts för i vilt tillstånd. Detta gäller under förutsättning att den lägre temperaturen inte påverkar gnagarnas välfärd eller hälsa negativt och att de ges möjlighet att vänja sig till den lägre temperaturen stegvis så att de utan svårigheter kan upprätthålla termisk komfort.

Foder

24 § Gnagare ska förutom vad som anges i 3 kap. 41 § ha fri tillgång till foder. Förändringar av foderstaten, speciellt från övervägande hö till gräs ska ske stegvis.

25 § Minst 80 % av foderstaten till marsvin, chinchillor och degus ska utgöras av grovfoder i form av hö eller gräs i naturligt långa strån.

26 § Marsvin ska ges daglig tillförsel av C-vitamin. Dosen C-vitamin ska vara anpassad efter individens ålder och eventuella dräktighetsstatus.

11 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av ormar och ödlor

Allmänt om hållande av ormar och ödlor

1 § Förutom vad som anges i 3 kap. 2 § ska sammansättningen av individer, den eventuella fördelningen mellan honor och hanar och det totala antalet individer som hålls tillsammans anpassas så att risken för att djuren stressar eller skadar varandra minimeras.

2 § Dräktiga honor av arter som lägger ägg ska ha tillgång till en ägglägningsplats. Ägglägningsplatsen ska ha löst grävbart bottensubstrat och hålla en sådan temperatur som är speciellt anpassad efter den aktuella artens naturliga behov.

3 § Ormar och ödlor av arter som i naturen lever i tempererade områden får ges vintervila. Vintervilan ska ske på ett sätt som motsvarar artens naturliga behov. Vintervila får endast ske när samtliga följande krav är uppfyllda:

1. Djuret är fritt från tecken på sjukdom och skador.
2. Djuret har ett hälsosamt kroppshull.
3. Djuret har genomgått en tillvänjningsperiod inför vintervilan där temperaturen och ljusstillgången har sänkts eller minskats stegvis.
4. Djuret har genomgått en tillvänjningsperiod utan foder som säkerställer att mag- och tarmkanalen är tom på matrester.

Under vintervilan behöver inte bestämmelserna i 8, 9, 14, 16, 17 och 19–22 §§ tillämpas.

4 § Ormar och ödlor får inte tvångsbadas. Med tvångsbadas menas att de placeras i ett vattenbad som de inte kan ta sig ur själva.

Första stycket gäller inte sådant bad som sker när en veterinär av veterinärmedicinska skäl har ordinerat att ormen eller ödlan ska badas.

Bad enligt andra stycket ska ske i ett vattenbad av lämplig temperatur och storlek. Djuret ska vara sådant att ormen eller ödlan utan svårigheter kan hålla huvudet ovanför vattenytan samtidigt som kroppen vilar på vattenbadets botten.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

5 § Ett terrariums dörrar, lock, skjutglas och dylikt ska vara väl inpassade och vid behov säkrade med regler, haspar eller motsvarande.

6 § En lokal där ett terrarium med giftormar eller giftödlor hålls ska vara rymningssäker. Ventiler, armaturer och liknande öppningar i sådana lokaler ska vara försedda med nät eller andra anordningar som säkerställer att djuren inte kan ta sig ut. Dörrar och fönster ska hållas stängda.

7 § Ett terrarium med giftormar eller giftödlor ska uppfylla samtliga följande krav:

1. Terrariet ska vara låst när inte utfodring, rengöring eller annan skötsel och hantering av djuren utförs.
2. Terrariet ska vara försett med en skylt med djurets vetenskapliga namn och det svenska namnet när sådant finns, samt antalet djur som hålls i terrariet.
3. Terrariet ska vara försett med en väl synlig varningsskylt med upplysning om att terrariet innehåller giftormar eller giftödlor.

Utrymmen

8 § Ormar ska hållas i ett förvaringsutrymme som minst uppfyller kraven i tabellen nedan. Ormens längd mäts från nospetsen till svanspetsen.

Förvaringsutrymmets längd ska vara minst 1,1 gånger längden på den längsta ormen i förvaringsutrymmet.

Tabell. Krav på minsta tillgängliga utrymme för ormar

Ormens längd i cm	Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per djur vid grupp-hållning i m ²	Minsta höjd för marklevande ormar i m	Minsta höjd för trädlevande och klipplevande ormar i m
≤ 100	0,75	0,37	0,4	0,6
> 100 – 150	1,5	0,5	0,7	1,5
> 150 – 200	2,5	1	1,5	1,8
> 200 – 400	7,0	2,5	1,5	1,8
> 400	15,0	7,5	1,5	1,8

9 § Ödlor ska hållas i ett förvaringsutrymme som minst uppfyller kraven i tabellen nedan.

Ödlans längd mäts från nospetsen till svanspetsen. Vid avbruten eller regenererad svans ska individens längd baseras utifrån vad som är en normal intakt svanslängd för arten.

Tabell. Krav på minsta tillgängliga utrymme för ödlor

Ödlans längd i cm	Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per djur vid grupp-hållning i m ²	Minsta höjd för marklevande ödlor i m	Minsta höjd för trädlevande och klipplevande ödlor i m
≤ 15	0,75	0,25	0,4	0,7
>15–30	1,5	0,5	0,4	0,7
> 30 – 75	2,5	1	0,75	1,4
> 75 – 150	5,0	2,5	1,0	1,8
> 150 – 300	10,0	5	1,0	1,8

10 § Istället för det som anges i 8 och 9 §§ gäller att juveniler under en begränsad tid får hållas i mindre förvaringsutrymmen än vad som anges i bestämmelserna. Detta gäller under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:

1. Juvenilen hålls endast i det mindre förvaringsutrymmet under den tid som krävs för att säkerställa att den äter, dricker, ömsar och tömmer tarmen regelbundet.

2. Utrymmet ska vara av sådan storlek att alla juveniler som hålls i utrymmet samtidigt kan röra sig obehindrat och sträcka ut hela kroppen samt vila i en naturlig ställning.

11 § Under en försäljningsmessa får ormar och ödlor som inte visar tecken på sjukdom eller på annat sätt nedsatt välfärd tillfälligt förevisas i försäljningssyfte. Förevisningen får ske under en tid av maximalt fem timmar.

Ormar och ödlor får i samband med sådan förevisning visas i mindre förvaringsutrymmen än vad som anges i 8 och 9 §§ under förutsättning att samtliga krav i bilaga 3 till dessa föreskrifter är uppfyllda.

Under försäljningsmässan behöver inte bestämmelserna i 8–10, 13 och 14 §§, 16 § 3 och 4; 17, 19, 20 och 22 §§ tillämpas.

Bottenmaterial

12 § Förvaringsutrymmets botten ska vara täckt med ett bottenmaterial som är anpassat efter den aktuella artens naturliga levnadsmiljö. Bottenmaterialets innehåll av fukt respektive torra områden ska vara anpassat efter den aktuella artens naturliga behov.

13 § Ormar och ödlor av arter som har behov av att gräva ska ha fri tillgång till löst, grävbart bottenmaterial. Bottenmaterialet ska vara anpassat efter den aktuella artens naturliga grävbeteende och ha sådant djup att djuret utan

svårigheter kan gräva ner hela kroppen utan att ligga direkt på förvaringsutrymmet golv eller vara synlig ovanifrån.

Inredning

14 § Ormar och ödlor ska hållas i en berikad miljö som innehåller anordningar och naturmaterial som är anpassade för arten. Inredning och anordningar ska ge ormar och ödlor sysselsättning och stimulera deras naturliga födosöksbeteende.

15 § Ormar och ödlor ska ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt med hjälp av gömställen och kamouflerande inredning i förvaringsutrymmet.

Gömställen ska bestå av föremål som ormar eller ödlor kan röra sig in i eller under och som skyler hela kroppen. Gömställen ska inte vara större än att ormen eller ödlan kan känna kontakt med väggar eller tak.

Kamouflerande inredning ska bestå av växter, bladverk eller dylikt. Inredningen ska vara placerad med hänsyn till artens naturliga levnadssätt.

När flera ormar eller ödlor hålls tillsammans ska alla djur kunna söka skydd samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att ormarna eller ödlorna stressar eller skadar varandra.

16 § Ormar och ödlor av arter som har behov av att klättra och vila ovan mark ska ha fri tillgång till klättermöjligheter. Klättermöjligheterna ska bestå av trädgrenar, avsatser, hyllor, vertikala skrovliga ytor eller annat material med liknande egenskaper. Klättermöjligheterna ska uppfylla samtliga följande krav:

1. De ska vara av sådan längd, utformning och förankrade så att de ger ett stabilt stöd för djuren.

2. De ska vara av sådan bredd och placering att djuren utan svårigheter kan klättra och vila på ett naturligt sätt för arten. Ormar av arter som naturligt vilar i loopställning och trädlevande ödlor ska ha fri tillgång till horisontellt placerade grenar.

3. De ska vara placerade så att djuren kan hålla olika avstånd till belysning och värmekällor.

4. De ska finnas i sådan omfattning att djuren ges varierande klätter- och vilomöjligheter på ett sätt som minimerar risken för att ormarna eller ödlorna stressar eller skadar varandra.

Vattendel

17 § Ormar och ödlor av arter som naturligt söker upp vatten för att bada ska ha fri tillgång till en vattendel. Vattendelen ska uppfylla samtliga följande krav:

1. Den ska vara av sådan bredd, djup och utformning att alla ormar eller ödlor i förvaringsutrymmet kan sänka ned hela sin kropp under vattenytan

samt vila på botten med kroppen under vattnet och huvudet ovanför vattenytan på ett sätt som minimerar risken för att ormarna eller ödlorna stressar eller skadar varandra.

2. Övergången mellan land och vatten ska vara utformad så att ödlor eller ormar kan ta sig i och ur vattnet utan svårigheter.

Vattnet ska bytas ut med sådant intervall eller filtreras och cirkuleras på ett sådant sätt att det säkerställer att vattnet håller en god hygienisk kvalitet och inte innehåller för ormar eller ödlor skadliga eller giftiga ämnen.

Klimat

18 § Ormar och ödlor ska förutom vad som anges i 3 kap. 29 § hållas inom det temperaturintervall och i sådan luftfuktighet som motsvarar artens naturliga mikroklimat. För arter som lever både på land och i vatten gäller detta även vattentemperaturen. Luftfuktigheten i ett förvaringsutrymme ska kunna höjas inför och i samband med hudömsning. Korrekt temperaturintervall och luftfuktighet i förvaringsutrymmet ska säkerställas och kunna mätas.

19 § Ormar och ödlor ska ha möjlighet att reglera sin kroppstemperatur genom att röra sig mellan olika temperaturer i förvaringsutrymmet. Intervallet mellan förvaringsutrymmets lägsta och högsta temperatur ska vara anpassat efter den aktuella artens naturliga mikroklimat.

20 § Ormar och ödlor ska ha fri tillgång till en eller flera uppvärmningsplatser i förvaringsutrymmet där de kan uppnå en optimal kroppstemperatur för arten. Uppvärmningsplatsen ska ha förvaringsutrymmets högsta temperatur och uppfylla samtliga följande krav:

1. Den ska vara placerad över förvaringsutrymmets landdel.
2. Värmekällan ska avge strålningsvärme och synligt ljus med hög ljusintensitet.
3. Platsen ska exponeras för UV-ljus.
4. Strålningsvärmens, det synliga ljuset och UV-ljuset ska nå djuren ovanifrån.
5. Temperaturen får inte överstiga den högsta temperaturen i den aktuella artens naturliga temperaturintervall.

Om flera ormar eller ödlor hålls tillsammans ska alla djur samtidigt kunna utnyttja en uppvärmningsplats på ett sätt som minimerar risken för att ormarna eller ödlorna stressar eller skadar varandra.

Belysning

21 § Förvaringsutrymmet ska vara upplyst av synligt ljus. Det synliga ljuset ska vara tänt under den del av dygnet som motsvarar den aktuella artens naturliga dygnsrytm.

22 § Ormar och ödlor ska ha fri tillgång till ultraviolett strålning under tiden som förvaringsutrymmet är upplyst av synligt ljus. UV-källan ska avge både UV-A och UV-B strålning. UV-ljuset ska ha en styrka som är anpassad efter den aktuella artens naturliga behov. UV-källan ska vara placerad så att strålningen når djuret ovanifrån och med ett sådant avstånd som säkerställer att djuret kan uppta strålningen utan att utsättas för skaderisker.

Foder och vatten

23 § Ormar och ödlor av arter som dricker vatten från droppar på sin egen kropp eller på föremål ska förutom vad som anges i 3 kap. 40 § ha fri tillgång till droppande vatten eller sprayas med vatten i sådan utsträckning så att fri tillgång uppnås.

24 § Ormar och ödlor ska istället för vad som anges i 3 kap. 41 § fjärde stycket utfodras med ett intervall och en fodermängd som är anpassat efter den aktuella individens behov.

Utfodring ska ske på ett sätt som minimerar risken för att djuret sväljer bottenmaterial i samband med utfodringen.

25 § Ormar och ödlor ska ges tillskott av vitaminer samt mineraler av god kvalitet i sådan mängd och med sådana intervall som tillgodoser individens behov utan att orsaka sjukdom.

12 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av sköldpaddor

Allmänt om hållande av sköldpaddor

1 § Förutom vad som anges i 3 kap. 2 § ska sammansättningen av individer, den eventuella fördelningen mellan honor och hanar och det totala antalet individer som hålls tillsammans anpassas så att risken för att sköldpaddorna stressar eller skadar varandra minimeras.

2 § Honor ska ha tillgång till en ägglägningsplats. Ägglägningsplatsen ska ha löst grävbart bottensubstrat och en temperatur som är speciellt anpassad efter den aktuella artens naturliga behov.

3 § Sköldpaddor av arter som i naturen lever i tempererade områden får ges vintervila. Vintervilan ska ske på ett sätt som motsvarar artens naturliga behov. Vintervila får endast ske när samtliga följande krav är uppfyllda:

1. Djuret är fritt från tecken på sjukdom och skador.
2. Djuret har ett hälsosamt kroppshull.
3. Djuret har genomgått en tillvänjningsperiod inför vintervilan där temperaturen och ljusstillgången har sänkts eller minskats stegvis.
4. Djuret har genomgått en tillvänjningsperiod utan foder som säkerställer att mag- och tarmkanalen är tom på matrester.

Under vintervilan behöver inte bestämmelserna i 2, 8, 13, 15 och 18–21 §§ tillämpas.

4 § Sköldpaddor får inte tvångsbadas. Med tvångsbadas menas att de placeras i ett vattenbad som de inte kan ta sig ur själva.

Första stycket gäller inte sådant bad som sker när en veterinär av veterinärmedicinska skäl har ordinerat att sköldpaddan ska badas.

Bad enligt andra stycket ska ske i ett vattenbad av lämplig temperatur och storlek. Djupet ska vara sådant att sköldpaddan utan svårigheter kan hålla huvudet ovanför vattenytan samtidigt som den vilar på vattenbadets botten.

5 § Sköldpaddors klor ska inspekteras regelbundet och klippas vid behov.

6 § Sköldpaddors näbbar ska inspekteras regelbundet. Förväxta eller felväxande näbbar ska behandlas av djurhälsopersonal.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

7 § Förvaringsutrymmets dörrar, lock, skjutglas och dylikt ska vara väl inpassade och vid behov säkrade med regler, haspar eller motsvarande.

Utrymmen

8 § Sköldpaddor ska hållas i ett förvaringsutrymme som minst uppfyller kraven i tabellen nedan. Sköldpaddans längd mäts i en rak linje från den främre till den bakre skalkanten.

Tabell. Krav på minsta tillgängliga utrymme för sköldpaddor

Sköldpaddans längd i cm	Minsta tillåtna ytan i m ²	Minsta yta per sköldpadda vid gruppållning i m ²	Minsta höjd i m
≤ 15	1,5	0,75	0,4
> 15 – 30	4	2	0,6
> 30 – 50	6	3	0,8
> 50	10	5	1

9 § Istället för det som anges i 8 § gäller att juveniler under en begränsad tid får hållas i mindre förvaringsutrymmen än vad som anges i den bestämmelsen. Detta gäller under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:

1. Juvenilen hålls endast i det mindre förvaringsutrymmet under den tid som krävs för att säkerställa att den äter, dricker och tömmer tarmen regelbundet.

2. Utrymmet ska vara av sådan storlek att alla juveniler som hålls i utrymmet samtidigt kan röra sig obehindrat och sträcka ut hela kroppen samt vila i en naturlig ställning.

10 § Under en försäljningsmessa får sköldpaddor som inte visar tecken på sjukdom eller på annat sätt nedsatt välfärd tillfälligt förevisas i försäljningssyfte. Förevisningen får ske under en tid av maximalt fem timmar.

Sköldpaddor får i samband med sådan förevisning visas i mindre förvaringsutrymmen än vad som anges i 8 § under förutsättning att samtliga krav i bilaga 3 till dessa föreskrifter är uppfyllda.

Under försäljningsmässan behöver inte kraven i 8, 9, 12, 13, 15, 18, 19 och 21 §§ tillämpas.

Bottenmaterial

11 § Förvaringsutrymmets botten ska vara täckt med ett bottenmaterial som är anpassat efter den aktuella artens naturliga levnadsmiljö. För arter som lever både på land och i vatten gäller detta både land- och vattendelen. Bottenmaterialets innehåll av fukt respektive torra områden ska vara anpassat efter den aktuella artens naturliga behov.

12 § Sköldpaddor av arter som har behov av att gräva ska ha fri tillgång till löst, grävbart bottenmaterial. Bottenmaterialet ska vara anpassat efter den aktuella artens naturliga gräv beteende och ha sådant djup att djuret utan svårigheter kan gräva ner hela kroppen utan att ligga direkt på förvaringsutrymmets golv eller vara synlig ovanifrån.

Inredning

13 § Sköldpaddor ska hållas i en berikad miljö som innehåller anordningar och naturmaterial som är anpassade för arten. Inredning och anordningar ska ge sköldpaddor sysselsättning och stimulera deras naturliga födosöksbeteende.

14 § Sköldpaddor ska ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt med hjälp av gömställen och kamouflerande inredningen i förvaringsutrymmet.

Gömställen ska bestå av föremål som sköldpaddor kan gå eller simma in i eller under och som skyler hela kroppen.

Kamouflerande inredning ska bestå av växter, bladverk eller dylikt. Inredningen ska vara placerad med hänsyn till artens naturliga levnadssätt.

När flera sköldpaddor hålls tillsammans ska alla djur kunna söka skydd samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att sköldpaddorna stressar eller skadar varandra.

Vattendel

15 § Sköldpaddor av arter som naturligt söker upp vatten för att vada eller bada ska ha fri tillgång till en vattendel. Vattendelen ska uppfylla samtliga följande krav:

1. Den ska vara av sådan bredd, djup och utformning att alla sköldpaddor i förvaringsutrymmet kan få utlopp för sina naturliga beteenden så som att vada eller simma, dyka och vila samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att sköldpaddorna stressar eller skadar varandra.

2. Övergången mellan land och vatten ska vara utformad så att sköldpaddor kan gå i och ur vattnet utan svårigheter.

För sköldpaddor av arter som naturligt söker upp vatten för att vada ska vattnets djup anpassas så att de kan vila på botten med kroppen under vattnet och huvudet ovanför vattenytan.

Vattnet ska bytas ut med sådant intervall eller filtreras och cirkuleras på ett sådant sätt att det säkerställer att vattnet håller en god hygienisk kvalitet och inte innehåller för sköldpaddor skadliga eller giftiga ämnen.

16 § För sköldpaddor av arter som inte är strikt landlevande ska vattendelen, utöver vad som anges i 15 §, uppfylla samtliga följande krav:

1. Vattnets innehåll av ammonium, ammoniak, nitrit, nitrat, klor, pH-värde och hårdhet ska mätas med sådant intervall att det säkerställer att dessa värden motsvarar den aktuella artens behov.

2. Nedbrytning av avfallsprodukter ska underlättas med hjälp av god filtrering om inte nedbrytningen kan uppnås på naturligt sätt.

3. Vattnets cirkulation och syresättning ska vara anpassad efter den aktuella artens naturliga behov.

Klimat

17 § Sköldpaddor ska förutom vad som anges i 3 kap. 29 § hållas inom det temperaturintervall och i sådan luftfuktighet som motsvarar artens naturliga mikroklimat. För arter som lever både på land och i vatten gäller detta även vattentemperaturen. Korrekt temperaturintervall och luftfuktighet i förvaringsutrymmet ska säkerställas och kunna mätas.

18 § Sköldpaddor ska ha möjlighet att reglera sin kroppstemperatur genom att röra sig mellan olika temperaturer i förvaringsutrymmet. Intervallet mellan förvaringsutrymmet lägsta och högsta temperatur ska vara anpassat efter den aktuella artens naturliga mikroklimat.

19 § Sköldpaddor ska ha fri tillgång till en eller flera uppvärmningsplatser där de kan uppnå en optimal kroppstemperatur för arten. Uppvärmningsplatsen ska ha förvaringsutrymmets högsta temperatur och uppfylla samtliga följande krav:

1. Den ska vara placerad över förvaringsutrymmets landdel.

2. Värmekällan ska avge strålningsvärme och synligt ljus med hög ljusintensitet.

3. Platsen ska exponeras för UV-ljus.

4. Strålningsvärmens, det synliga ljuset och UV-ljuset ska nå djuren ovanifrån.

5. Temperaturen får inte överstiga den högsta temperaturen i den aktuella artens naturliga temperaturintervall.

Om flera sköldpaddor hålls tillsammans ska alla djur samtidigt kunna utnyttja en uppvärmningsplats på ett sätt som minimerar risken för att sköldpaddorna stressar eller skadar varandra.

Belysning

20 § Förvaringsutrymmet ska vara upplyst av synligt ljus. Det synliga ljuset ska vara tänt under den del av dygnet som motsvarar den aktuella artens naturliga dygnsrytm.

21 § Sköldpaddor ska ha fri tillgång till ultraviolett strålning under tiden som förvaringsutrymmet är upplyst av synligt ljus. UV-källan ska avge både UV-A och UV-B strålning. UV-ljuset ska ha en styrka som är anpassad efter den aktuella artens naturliga behov. UV-källan ska vara placerad så att strålningen når djuret ovanifrån och med ett sådant avstånd som säkerställer att djuret kan uppta strålningen utan att utsättas för skaderisker.

Foder

22 § Sköldpaddor ska förutom vad som anges i 3 kap. 41 § ges tillskott av vitaminer samt mineraler av god kvalitet i sådan mängd och med sådana intervall som tillgodoser individens behov utan att orsaka sjukdom.

23 § Sköldpaddor ska utfodras på ett sätt som minimerar risken för att sköldpaddan sväljer bottenmaterial i samband med utfodringen.

13 kap. Särskilda bestämmelser för hållande av groddjur

Allmänt om hållande av groddjur

1 § Förutom vad som anges i 3 kap. 2 § ska sammansättningen av individer, den eventuella fördelningen mellan honor och hanar och det totala antalet individer som hålls tillsammans anpassas så att risken för att groddjuren stressar eller skadar varandra minimeras.

2 § När groddjur hålls tillsammans med groddjur av annan art eller fisk ska antal individer och sammansättningen av dessa anpassas efter individernas storlek och beteendebestöv so att djuren inte riskerar att stressa eller skada varandra.

3 § Groddjur som ingår i avel ska ha fri tillgång till sådan inredning och miljö som är speciellt anpassad efter den aktuella artens naturliga behov i samband med reproduktion.

4 § Groddjur av arter som i naturen lever i tempererade områden får ges vintervila. Vintervilan ska ske på ett sätt som motsvarar artens naturliga beteende. Vintervila får endast ske när samtliga följande krav är uppfyllda:

1. Djuret är fritt från tecken på sjukdom och skador.
2. Djuret har ett hälsosamt kroppshull.
3. Djuret har genomgått en tillvänjningsperiod inför vintervilan där temperaturen och ljusstillgången har sänkts eller minskats stegvis.
4. Djuret har genomgått en tillvänjningsperiod utan foder som säkerställer att mag- och tarmkanalen är tom på matrester.

Under vintervilan behöver inte bestämmelserna i 6, 11, 12, 14, 15, 18 och 19 §§ tillämpas.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

5 § Förvaringsutrymmet ska vara försett med lock. Dörrar, skjutglas och dylikt ska vara väl inpassade så att djuren inte kan ta sig ut. Därutöver ska ventilationsöppningar samt andra hål och springor vara säkrade med skydd.

Utrymmen

6 § Groddjur ska hållas i ett förvaringsutrymme som minst uppfyller kraven i tabell 1 och 2 nedan. En salamanders längd mäts från nospetsen till svanspetsen och grodor och paddors längd mäts från nospetsen till rygglutet.

Tabell 1. Krav på minsta tillgängliga utrymme för grodor och paddor

Djurets längd i cm	Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per djur vid grupp-hållning i m ²	Minsta höjd i m
≤ 5	0,35	0,05	0,4
> 5 – 10	0,5	0,12	0,4
> 10–25	1	0,5	0,5
> 25	2	0,75	0,75

Tabell 2. Krav på minsta tillgängliga utrymme för salamandrar

Djurets längd i cm	Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per djur vid grupp-hållning i m ²	Minsta höjd i m
≤ 10	0,35	0,05	0,4
> 10 – 20	0,5	0,12	0,4
> 20 – 60	1,5	0,5	0,5
> 60	3	1	0,75

7 § Istället för det som anges i 6 § gäller att juveniler under en begränsad tid får hållas i mindre förvaringsutrymmen än vad som anges i den bestämmelsen. Detta gäller under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:

1. Juvenilen hålls endast i det mindre förvaringsutrymmet under den tid som krävs för att säkerställa att den äter och tömmer tarmen regelbundet.
2. Utrymmet ska vara av sådan storlek att alla juveniler som hålls i utrymmet samtidigt kan röra sig obehindrat och sträcka ut hela kroppen samt vila i en naturlig ställning.

8 § Under en försäljningsmessa får groddjur som inte visar tecken på sjukdom eller på annat sätt nedsatt välfärd tillfälligt förevisas i försäljningssyfte. Förevisningen får ske under en tid av maximalt fem timmar.

Groddjur får i samband med sådan förevisning visas i mindre förvaringsutrymmen än vad som anges i 6 § under förutsättning att samtliga krav i bilaga 3 till dessa föreskrifter är uppfyllda.

Under försäljningsmässan behöver inte kraven i 6, 7, 10–12 §§, 14 § 3 och 4; 15 och 18 §§ tillämpas.

Bottenmaterial

9 § Förvaringsutrymmets botten ska vara täckt med ett bottenmaterial som är anpassat efter den aktuella artens naturliga levnadsmiljö. För arter som lever både på land och i vatten gäller detta både land- och vattendelen. Bottenmaterialets innehåll av fukt respektive torra områden ska vara anpassat efter den aktuella artens naturliga behov.

10 § Groddjur av arter som har behov av att gräva ska ha fri tillgång till löst, grävbart bottenmaterial. Bottenmaterialet ska vara anpassat efter den aktuella artens naturliga grävbetende och ha sådant djup att djuret utan svårigheter kan gräva ner hela kroppen utan att ligga direkt på terrariets golv eller vara synlig ovanifrån.

Inredning

11 § Groddjur ska hållas i en berikad miljö som innehåller anordningar och naturmaterial som är anpassade för arten. Inredning och anordningar ska ge groddjuren sysselsättning och stimulera deras naturliga födosöksbeteende.

12 § Groddjur av arter som naturligt lever enbart i vatten ska hållas i ett förvaringsutrymme med sådan utformning och inredning att alla djur samtidigt kan utföra sina naturliga beteenden så som att simma, dyka, vila och äta i vattnet på ett sätt som minimerar risken för att groddjuren stressar eller skadar varandra.

13 § Groddjur ska ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt med hjälp av gömställen och kamouflerande inredningen i förvaringsutrymmet.

Gömställen ska bestå av föremål som djuret kan gå eller simma in i eller under och som skyler hela kroppen. Gömställen ska inte vara större än att djuret kan känna kontakt med väggar eller tak.

Kamouflerande inredning ska bestå av växter, bladverk eller dylikt. Inredningen ska vara placerad med hänsyn till artens naturliga levnadssätt.

När flera djur hålls tillsammans ska alla djur kunna söka skydd samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att groddjuren stressar eller skadar varandra.

14 § Groddjur av arter som har behov av att klättra och vila ovan mark ska ha fri tillgång till klättermöjligheter. Klättermöjligheterna ska bestå av klättergrenar, bladväxter eller annat material med liknande egenskaper. Klättermöjligheterna ska uppfylla samtliga följande krav:

1. De ska vara av sådan längd, utformning och vid behov förankrade så att de ger ett stabilt stöd för djuren.

2. De ska vara av sådan bredd och placering att djuren utan svårigheter kan klättra och vila på ett naturligt sätt för arten.

3. De ska vara placerade så att djuren kan hålla olika avstånd till belysning och värmekällor.

4. De ska finnas i sådan omfattning att djuren ges varierande klätter- och vilomöjligheter på ett sätt som minimerar risken för att groddjuren stressar eller skadar varandra.

Vattendel

15 § Groddjur av arter som naturligt söker upp vatten för att vada eller bada ska ha fri tillgång till en vattendel. Vattendelen ska uppfylla samtliga följande krav:

1. Den ska vara av sådan bredd, djup och utformning att alla groddjur i förvaringsutrymmet kan få utlopp för sina naturliga beteenden så som att simma, dyka, vila och äta i vattnet samt vila på botten med kroppen under

vattnet och huvudet ovanför vattenytan samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att groddjuren stressar eller skadar varandra.

2. Övergången mellan land och vatten ska vara utformad så att groddjur kan gå i och ur vattnet utan svårigheter.

Vattnet ska renas genom att delar av vattenvolymer byts ut med sådant intervall att det säkerställer att vattnet håller en god hygienisk kvalitet och inte innehåller för groddjur skadliga eller giftiga ämnen.

16 § För groddjur av arter som inte är strikt landlevande ska vattendelen, utöver vad som anges i 15 §, dessutom uppfylla samtliga följande krav:

1. Vattnets innehåll av ammonium, ammoniak, nitrit, nitrat, klor, pH-värde och hårdhet ska mätas med sådant intervall att det säkerställer att dessa värden motsvarar den aktuella artens behov.

2. Nedbrytning av avfallsprodukter ska underlättas med hjälp av god filtrering om inte nedbrytningen kan uppnås på naturligt sätt.

3. Vattnets cirkulation och syresättning ska vara anpassad efter den aktuella artens naturliga behov.

Klimat

17 § Groddjur ska förutom vad som anges i 3 kap. 29 § hållas inom det temperaturintervall som motsvarar artens naturliga mikroklimat. För arter som lever både på land och i vatten gäller detta även vatten-temperaturen. Groddjur av arter som lever både på land och i vatten ska hållas i sådan luftfuktighet som motsvarar artens naturliga mikroklimat. Korrekt temperaturintervall samt i förekommande fall luftfuktighet i förvaringsutrymmet ska säkerställas och kunna mätas.

18 § Groddjur av arter som har behov av att reglera sin kroppstemperatur ska ha fri tillgång till en eller flera uppvärmningsplatser där de kan uppnå en optimal kroppstemperatur för arten. Uppvärmningsplatsen ska ha förvaringsutrymmets högsta temperatur och uppfylla samtliga följande krav:

1. Den ska vara placerad över förvaringsutrymmets landdel.

2. Värmekällan ska avge strålningsvärme och synligt ljus med hög ljusintensitet.

3. Strålningsvärmens och det synliga ljuset ska nå djuren ovanifrån.

4. Temperaturen får inte överstiga den högsta temperaturen i den aktuella artens naturliga temperaturintervall.

Om flera groddjur hålls tillsammans ska alla djur samtidigt kunna utnyttja en uppvärmningsplats på ett sätt som minimerar risken för att groddjuren stressar eller skadar varandra.

Allmänna råd till 13 kap. 18 §

Arter eller levnadsstadier som har behov av UV-A och UV-B ljus bör även exponeras för sådant ljus på uppvärmningsplatsen.

Belysning

19 § Förvaringsutrymmet ska vara upplyst av synligt ljus. Det synliga ljuset ska vara tänt under den del av dygnet som motsvarar den aktuella artens naturliga dygnsrytm.

Tillsyn och skötsel

20 § Vid hantering av groddjur ska hänsyn tas till deras känsliga hud.

Foder

21 § Groddjur ska förutom vad som anges i 3 kap. 41 § ges tillskott av vitaminer samt mineraler av god kvalitet i sådan mängd och med sådana intervall som tillgodoser individens behov utan att orsaka sjukdom.

14 kap. Särskilda bestämmelser om hållande av benfiskar

Allmänt om hållande av benfiskar

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller endast benfiskar.

2 § Förutom vad som anges i 3 kap. 2 § ska sammansättningen av individer, den eventuella fördelningen mellan honor och hanar och det totala antalet individer som hålls tillsammans anpassas så att risken för att fiskarna stressar eller skadar varandra minimeras.

3 § När fiskar hålls tillsammans med fiskar av annan art eller groddjur ska antal individer och sammansättningen av dessa anpassas efter individernas storlek och beteendebestöv so att djuren inte riskerar att stressa eller skada varandra.

4 § Kampfiskhanar får inte hållas på ett sätt som riskerar att stimulera deras revirhävande beteende.

Allmänna råd till 14 kap. 4 §

Hållande som riskerar att stimulera revirhävande beteende är exempelvis att kampfiskhanen kan se andra kampfiskhanar i intilliggande akvarium eller sin egen spegelbild.

5 § Fiskar som ingår i avel ska ha fri tillgång till sådan inredning och miljö som är speciellt anpassad efter den aktuella artens naturliga behov i samband med reproduktion.

6 § När en fisk flyttas från ett förvaringsutrymme till ett annat ska fisken ges en tillvänjningsperiod som är anpassad för arten så att fisken inte riskerar att utsättas för lidande eller sjukdom på grund av flytten.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

7 § Ett akvarium med fiskar ska vara försett med täckglas, nätlock eller liknande, eller ha kanter ovanför vattenytan av sådan höjd som säkerställer att fiskarna inte kan hoppa ut.

8 § Fiskar får inte hållas i klotformade akvarium (guldfiskkupor).

Utrymmen

9 § Fiskars akvarium ska uppfylla samtliga följande krav:

1. Vattenvolymen ska vara minst 40 liter.
2. Vattenytans storlek ska vara minst 7 dm².
3. Vattnets djup, mätt från bottensubstratets yta till vattenytan ska vara anpassat efter den aktuella artens naturliga levnadssätt.
4. Akvariets kortaste sida ska vara minst tre gånger den längsta fiskens längd, dock minst 25 cm.
5. Akvariets längsta sida ska vara minst fyra gånger den längsta fiskens längd.

10 § För fiskar av arter som naturligt lever i stim ska utrymmets storlek och utformning anpassas så att fiskarna kan utföra sina naturliga rörelsemönster och behov.

11 § Under en försäljningsmessa får fiskar som inte visar tecken på sjukdom eller på annat sätt nedsatt välfärd tillfälligt förevisas i försäljningssyfte. Förevisningen får ske under en tid av maximalt fem timmar.

Fiskar får i samband med sådan förevisning visas i mindre förvaringsutrymmen än vad som anges i 8 §. Detta gäller under förutsättning att samtliga krav i bilaga 3 till dessa föreskrifter är uppfyllda.

Under försäljningsmässan behöver inte kraven i 9, 10, 12–15, 19 och 20 §§ tillämpas.

Bottenmaterial

12 § Förvaringsutrymmets botten ska vara täckt med ett bottenmaterial som är anpassat efter den aktuella artens naturliga levnadsmiljö och behov. Bottenmaterialet får inte ha en form, storlek eller struktur som riskerar att utgöra en skaderisk för fiskarna.

Första stycket gäller inte vid tillfällig fiskhållning där det finns dokumentation som styrker att fiskhållningen kräver särskilt god hygien. Sådan dokumentation ska vid förfrågan kunna visas upp för kontrollmyndigheten.

13 § Fiskar av arter som har behov av att gräva ska ha fri tillgång till löst, grävbart bottenmaterial. Bottenmaterialet ska vara anpassat efter den

aktuella artens naturliga gräv beteende. Bottenmaterialet ska vid behov ha sådant djup att fiskar utan svårigheter kan gräva ner hela kroppen utan att ligga direkt på förvaringsutrymmets botten eller vara synlig ovanifrån.

14 § Fiskar av arter som födosöker genom att inta eller sila bottenmaterialet i munnen ska ha fri tillgång till ett bottenmaterial av sådan grovlek att den är anpassad efter den aktuella artens naturliga födosöksbeteende och individernas storlek.

Inredning

15 § Fiskar ska hållas i en berikad miljö som innehåller anordningar och naturmaterial som fiskarna kan simma genom, under och bakom. Inredning och anordningar ska vara anpassade för arten och ge fiskarna sysselsättning och stimulera deras naturliga födosöksbeteende.

16 § Fiskar ska ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt med hjälp av gömställen och kamouflerande inredning i förvaringsutrymmet.

Gömställen ska bestå av stengrottor, trädrötter, tegelrör, krukor eller motsvarande föremål som djuret kan simma in i eller under och som skyler hela kroppen.

Kamouflerande inredning ska bestå av växter, rötter, stenar eller motsvarande föremål. Inredningen ska vara placerad med hänsyn till artens naturliga levnadssätt.

När flera djur hålls tillsammans ska alla djur kunna söka skydd samtidigt på ett sätt som minimerar risken för att fiskarna stressar eller skadar varandra.

Vattentemperatur

17 § Förutom vad som anges i 3 kap. 29 § ska den naturliga vattentemperaturen för fiskarten säkerställas och kunna mätas.

Vattenkvalitet

18 § Fiskar ska hållas i vatten med god vattenkvalitet som inte innehåller för fiskarna skadliga eller giftiga ämnen. Vattnets innehåll av ammonium, ammoniak, nitrit, nitrat, klor, pH-värde och hårdhet ska mätas med sådant intervall att det säkerställer att dessa värden motsvarar den aktuella artens behov. I saltvattensakvarier ska även salthalten mätas.

19 § Vattnet ska renas genom att delar av vattenvolymen regelbundet byts ut. Detta ska ske med tillräckliga intervall och innan innehållet av avfallsprodukter och överskottsfoder uppgår till för fiskarna skadliga halter. Nedbrytning av avfallsprodukter ska underlättas med hjälp av god filtrering om inte nedbrytningen kan uppnås på naturligt sätt.

20 § Vattnets cirkulation och syresättning ska vara anpassad efter den aktuella artens naturliga behov.

Belysning

21 § Förvaringsutrymmet ska vara upplyst av synligt ljus. Det synliga ljuset ska vara tänt under den del av dygnet som motsvarar den aktuella artens naturliga dygnsrytm.

15 kap. Särskilda bestämmelser om hållande av minigrisar

Allmänt om hållande av minigris

1 § Förutom vad som anges i 3 kap. 2 § ska sammansättningen av individer, den eventuella fördelningen mellan honor och hanar och det totala antalet individer som hålls tillsammans anpassas så att risken för att minigrisarna stressar eller skadar varandra minimeras.

2 § När minigrisar introduceras till varandra ska tidpunkten och tillvägagångssättet anpassas med hänsyn till djurens ålder och kön så att risken för stress och aggression minimeras.

3 § Kultingar ska hållas tillsammans med modern, eller en likvärdig ersättare för henne, så länge de behöver hennes mjölk och omvårdnad. Kultingar får avvänjas tidigast vid 14 veckors ålder och ska innan dess ha vant sig vid tillskottsfoder.

4 § Minigrisarnas klövar ska inspekteras regelbundet och verkas vid behov.

Konstruktion av förvaringsutrymmen

5 § Minigrisarnas förvaringsutrymmen ska vara utformade så att djuren har möjlighet att använda olika delar till att ligga och vila, dricka, äta samt kissa och bajsa.

6 § Inomhusutrymmen som minigrisar har tillgång till ska ha golv med halkfri yta.

Utrymmen

7 § Minigrisar ska hållas i ett förvaringsutrymme som minst uppfyller kraven i tabell 1 och 2 nedan. Minigrisar ska ha möjlighet att röra sig fritt mellan inomhus- och utomhusutrymmet dagtid. Minsta yta per djur vid gruppållning i tabell 2 inkluderar hona med kull.

Tabell 1. Krav på minsta tillgängliga inomhusutrymme för minigrisar

Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per djur vid grupp-hållning i m ²	Minst yta per hona med kull i m ²	Minsta mått på kortaste sidan i m
6	3	6	2

Tabell 2. Krav på minsta tillgängliga utomhusutrymme för minigrisar

Minsta tillåtna yta i m ²	Minsta yta per djur vid grupp-hållning i m ²
250	50

8 § Istället för det som anges i 7 § gäller att minigrisar får hållas instängda inomhus utan tillgång till utomhusutrymmet i följande fall:

1. Om det är nödvändigt för att skydda minigrisarna på grund av rådande väderleksförhållanden.
2. Om det finns en omedelbar fara för rovdjursangrepp som rimligen inte kan undanröjas på annat sätt.
3. Om minigrisarna måste skötas, vårdas eller behandlas på ett sätt som inte är lämpligt utomhus.
4. Om utomhusvistelse inte tillåts enligt restriktioner som Jordbruksverket beslutat om med anledning av utbrott av smittsam djursjukdom.
5. Om det krävs för att en hona med kull ska kunna ges avskildhet enligt 16 §.

Bottenmaterial

9 § Inomhusutrymmets botten ska vara täckt med ett strömedel som är lämpligt för minigrisar såsom hö eller halm.

Första stycket behöver inte tillämpas när inomhusutrymmet har naturligt markunderlag med motsvarande egenskaper.

Bottenmaterialet ska stimulera minigrisarnas naturliga födosöksbeteende.

Det ska finnas liggplatser med strömedel av sådan mängd att alla grisar samtidigt kan böka ner sig och skylla kroppen samt uppnå termisk komfort vid vila.

Inredning

10 § Minigrisarna ska hållas i en berikad miljö som innehåller anordningar och naturmaterial att undersöka och leka med. Inredning och foderanordningar ska ge minigrisar sysselsättning, mental stimulans och stimulera minigrisarnas naturliga födosöksbeteende.

11 § Berikningsföremål och berikningsmetoder ska bytas ut med så täta intervall att minigrisarna inte tappat intresset för föremålen.

12 § Minigrisarna ska ha möjlighet att söka skydd på ett naturligt sätt med hjälp av inredningen i förvaringsutrymmet.

Skyddande inredning ska bestå av naturlig växtlighet eller annat föremål som djuren kan gå in i eller bakom och som skyler hela kroppen. Det ska finnas skyddande inredning i sådan utsträckning att alla djur samtidigt kan söka skydd på ett sätt som minimerar risken för att minigrisarna stressar eller skadar varandra.

Individer som uppvisar tecken på stress ska ha skyddande inredning både i inomhus- och utomhusutrymmet.

13 § Minigrisar ska dagtid ha fri tillgång till naturligt markunderlag av sådan storlek att alla minigrisar kan böka på ett sätt som minimerar risken för att minigrisarna stressar eller skadar varandra.

14 § Under sommarhalvåret ska minigrisar dagtid ha fri tillgång till blöta områden av sådan storlek att alla minigrisar kan bada gyttjebad på ett sätt som minimerar risken för att minigrisarna stressar eller skadar varandra.

15 § Dräktiga honor ska ha fri tillgång till naturmaterial så som halm, hö och trädgrenar i sådan mängd att de utan svårigheter kan bygga egna bon inför grisningen.

Fram till avvänjningen ska smågrisarna ha tillgång till en avskild liggplats som suggan inte har tillgång till.

16 § Honor med kull ska kunna uppsöka avskildhet från andra djur i samband med och under minst den första veckan efter grisningen.

Tillsyn och skötsel

17 § Utöver vad som anges i 3 kap. 38 § ska inomhusutrymmet rengöras noggrant minst en gång årligen.

Bestämmelser om journalföring av den årliga rengöringen finns i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen.

Foder

18 § Minigrisar ska förutom vad som anges i 3 kap. 41 § utfodras med ett foder som har tillräckligt fiberinnehåll och en struktur som förebygger risken för sjukdom.

19 § Minigrisar ska vid behov ges tillskott av vitaminer samt mineraler av god kvalitet i sådan mängd och med sådana intervall som tillgodoser individens behov utan att orsaka sjukdom.

16 kap. Övriga bestämmelser

Undantag

1 § Om det finns särskilda skäl kan Jordbruksverket besluta om undantag från bestämmelserna i

1. 2 kap. 2 §,
2. 3 kap. 2 §,
3. 4 kap. 9 §, 12 § andra stycket och 13 § andra stycket,
4. 5 kap. 9 §,
5. 6 kap. 5 och 12 §§,
6. 7 kap. 4, 11 och 12 §§,
7. 8 kap. 2 och 8 §§,
8. 9 kap. 11 §,
9. 10 kap. 5 och 12 §§,
10. 11 kap. 8 och 9 §§,
11. 12 kap. 8 §,
12. 13 kap. 6 §,
13. 14 kap. 9 §,
14. 15 kap. 3 och 7 §§.

Om det finns särskilda skäl kan Jordbruksverket besluta om undantag från tidsangivelser som anges i

1. 5 kap. 12 §,
2. 6 kap. 13 §,
3. 9 kap. 12 §,
4. 11 kap. 11 §,
5. 12 kap. 10 §,
6. 13 kap. 8 § och
7. 14 kap. 11 §.

---

1. Denna författning⁴ träder i kraft den 1 januari 2026 med de undantag som anges i punkterna 5–8. De allmänna råden börjar gälla samma dag.

2. Genom författningen upphävs Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:15) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby.

3. Den som den 1 januari 2026 håller ett sådant djur som omfattas av 1 kap. 6 § första stycket 4–21 i föreskrifterna får utan hinder av 1 kap. 6 § behålla djuret under dess återstående livstid och utan hinder av 3 kap. 2 § hålla djuret utan social kontakt med djur av samma art.

---

⁴ SJVFS XX

4. Den som den 1 januari 2026 håller ett sådant hund- eller kattdjur som omfattas av 1 kap. 7 § i föreskrifterna får utan hinder av 1 kap. 7 § behålla djuret under dess återstående livstid.

5. Bestämmelserna i 2 kap. 2 § att den som säljer eller på annat sätt förmedlar djur från fler än två kullar per kalenderår, arbetar med rådgivning och informationsöverföring vid försäljning av djur i en zoobutik eller med att sälja djur i en djurgrossistanläggning eller liknande anläggning ska ha med godkänt resultat genomgått en grundutbildning och en särskild djurslagsinriktad utbildning träder i kraft den 1 januari 2028. Bestämmelserna i 2 kap. 2 § gäller dock inte för

a) Den som genomgått en grundutbildning och en särskild djurslagsinriktad utbildning enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:15) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby.

b) Den som har genomgått en examination med godkänt resultat i enlighet med utbildningskraven i bilaga 1 och 2 till dessa föreskrifter före den 1 januari 2028.

6. Bestämmelserna i 5 kap. 9 §, 6 kap. 12 §, 7 kap. 11 och 12 §§, 8 kap. 8 §, 9 kap. 11 §, 10 kap. 12 §, 11 kap. 8 och 9 §§, 12 kap. 8 §, 13 kap. 6 §, 14 kap. 9 § och 15 kap. 7 § om utrymmeskrav träder i kraft den 1 januari 2028.

7. Bestämmelserna i 11 kap. 17 §, 12 kap. 15 § och 13 kap. 15 § om krav på vattendel träder i kraft den 1 januari 2028.

8. Den som håller djur i enlighet med tidigare utgivna särskilda instruktioner enligt 1 kap. 5 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:110) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby, får även fortsättningsvis hålla djuret enligt dessa instruktioner.

9. Den som, sedan före den 1 januari 1998, har hållit ett vildfångat djur för sällskap eller hobby enligt 6–13 kap. får utan hinder av 1 kap. 4 § behålla djuret under dess återstående levnad.

CHRISTINA NORDIN

Kajsa Sefastsson
(Djurvårdsenheten)

Bilaga 1

Grundutbildning

För att en utbildning ska kunna tillgodoräknas som en sådan grundutbildning som krävs för att få sälja eller på annat sätt förmedla djur i större omfattning, arbeta med rådgivning och informationsöverföring vid försäljning av djur i en zooutik eller med att sälja djur i en djurgrossistanläggning eller liknande anläggning ska nedan angivna kriterier vara uppfyllda.

Bevis om genomgången utbildning

Kursdeltagaren ska efter avslutad utbildning kunna uppvisa ett intyg där det framgår att den med godkänt resultat har genomfört en grundutbildning enligt dessa föreskrifter.

Omfattning

Utbildningen ska omfatta minst 16 lektionstimmar. Utbildningens olika moment kan vara fördelade över flera gymnasiala kurser och sammantaget uppfylla målen eller vara en speciellt framtagen utbildning.

Examination

Utbildningen alternativt var och en av de gymnasiala kurserna ska avslutas med en examination som visar att kursdeltagaren har förvärvat de kunskaper som anges under rubriken ”Mål” nedan.

Mål

Efter genomgången utbildning ska deltagarna ha förvärvat grundläggande kunskaper om:

1. Relevant djurskydds-, artskydds- och djurhälsolagstiftning.
2. Upprätthållande av ett gott klimat samt genomförande av klimatkontroll i lokaler.
3. Basala hygienrutiner och upprätthållande av en god hygien i och utanför djurens förvaringsutrymmen, inklusive rengöring, desinficering och avfallshantering.
4. Näringslära samt säker foderhantering.
5. Hantering av djurflöden med hänsyn till djurväl-färds- och smittskyddsaspekter.
6. Hur djur påverkas av miljöomställningar och stress samt hur denna påverkan kan minimeras.
7. Grundläggande miljöberikning för djur.

Bilaga 2

Särskilt djurslagsinriktat utbildning

För att en utbildning ska kunna tillgodoräknas som en sådan särskild djurslagsinriktad utbildning som krävs för att få sälja eller på annat sätt förmedla djur i större omfattning, arbeta med rådgivning och informationsöverföring vid försäljning av djur i en zoobutik eller med att sälja djur i en djurgrossistanläggning eller liknande anläggning ska nedan angivna kriterier vara uppfyllda.

Bevis om genomgången utbildning

Kursdeltagaren ska efter avslutad utbildning kunna uppvisa ett intyg där det framgår att den med godkänt resultat har genomfört en särskild djurslagsinriktad utbildning enligt dessa föreskrifter.

Omfattning

Utbildningen ska omfatta minst 16 lektionstimmar per djurslagskategori i punkt 1–2 nedan och minst åtta lektionstimmar per djurslagskategori i punkt 3–9 nedan. Utbildningen ska inkludera både teoretisk och praktisk undervisning.

Utbildningen ska vara inriktad på följande arter eller djurslagskategorier:

1. Ormar, ödlor och sköldpaddor.
2. Fåglar andra än marklevande.
3. Benfiskar.
4. Brevduvor.
5. Gnagare.
6. Groddjur.
7. Kanin.
8. Tamiller.
9. Annan art som regleras i dessa föreskrifter.

Inom respektive mål ska kursdeltagarna ges allmänna kunskaper om djurslagen och fördjupade kunskaper om de i handeln vanligast förekommande arterna av dessa djurslag.

Examination

Utbildningen ska avslutas med en examination som visar att kursdeltagaren har förvärvat de kunskaper som anges under rubriken ”Mål” nedan.

Mål

Efter genomgången utbildning ska deltagaren ha förvärvat följande kunskaper om:

1. Taxonomi inklusive släktskapsrelationer och kännetecken för utvalda familjer, släkten och arter.
2. Anatomi och fysiologi inklusive djurens normala livslängder och vuxenstorlekar.

3. Ekologi inklusive var och hur djuren lever i naturen samt deras behov av utrymme, inredning, klimat och ljus i fångenskap.
4. Etologi inklusive djurens naturliga sociala sammansättning och levnadssätt, aktivitetsmönster, födosöksbeteende och tolerans för artfränder och andra djur.
5. Lugn och säker djurhantering, samt hur stress och rädsla förebyggs i samband med hanteringen.
6. Näringslära inklusive djurets naturliga föda och näringsbehov under olika levnadsstadium, i handeln förekommande lämpligt foder samt hur ett gott kroppshull uppnås och bibehålls i fångenskap.
7. Reproduktion inklusive djurens ålder vid könsmognad, eventuella könsskillnader, brunstcykel, parningsperiod, dräktighetstid, kullstorlek och avvänjningsålder samt hur reproduktion i fångenskap kan uppnås.
8. Vanliga tecken på hälsostörningar hos djur och vanligt förekommande djursjukdomar samt förebyggande åtgärder där sådana finns.
9. För djurslaget specifika införselbestämmelser inom och utanför Europeiska unionen samt i sammanhanget aktuella bestämmelser i rådets förordning (EG) nr 338/97.

Bilaga 3

Villkor för hållande av ormar, ödlor, sköldpaddor, groddjur och benfiskar i utrymmen som inte uppfyller krav på minsta tillgängliga utrymme för respektive djurslag i samband med försäljningsmässa

För att ormar, ödlor, sköldpaddor, groddjur och benfiskar under en försäljningsmässa ska få tillfälligt förevisas i ett utrymme som inte uppfyller kravet på minsta tillgängliga utrymme för den aktuella arten enligt dessa föreskrifter ska nedan angivna kriterier vara uppfyllda.

Allmänna krav

1. Djur ska hållas ett och ett och säljas i det förvaringsutrymme som de tillfälligt förevisas i. Krav på ensamhållning gäller inte arter som är par-, grupp- eller stimlevande när de ska säljas tillsammans.

2. Djur får endast tas ut ur förvaringsutrymmet under försäljningsmässan om det är nödvändigt ur djurskyddssynpunkt.

3. Djur som uppvisar tecken på stress eller på annat sätt nedsatt välfärd ska utan onödigt dröjsmål placeras på en lugn plats som är skyddad från tillfällig förevisning för allmänheten. Vid behov ska djuret därutöver kunna placeras i ett större förvaringsutrymme som ger djuret mer utrymme att röra sig på.

4. Förvaringsutrymmen med sålda djur ska placeras på en lugn plats som är skyddad från tillfällig förevisning för allmänheten till dess att djuret ska lämna mässan.

5. Förvaringsutrymmen med djur ska hanteras varsamt och skyddas från stötar och skakningar samt förvaras med ovansidan uppåt.

6. Benfiskar ska förevisas tillfälligt på en avskild plats som endast är tillgänglig för presumtiva köpare.

Krav på förvaringsutrymmet

Förvaringsutrymmen med djur ska uppfylla samtliga följande krav:

1. Det ska vara tillverkat av ett hållfast material som inte kan klämmas ihop eller skadas av stötar.

2. Det ska vara försett med ett lämpligt antal ventilationshål som säkerställer en god ventilation samtidigt som den aktuella artens behov av luftfuktighet och temperaturintervall upprätthålls.

3. Det ska vara insynsskyddat med undantag från en sida eller taket.

4. Det ska vara av sådan längd, bredd och höjd att det aktuella djuret eller djuren utan svårigheter kan vända sig och vila i en naturlig ställning för arten utan att tvingas vara i kontakt med taket eller sidorna.

5. Helakvatiska arter ska därutöver hållas i en vattenvolym på minst 10 liter med undantag för kampfiskhanar av arten *Betta splendens* som får hållas i en vattenvolym på minst 5 liter.

Östertälje Tryckeri AB, Skarpnäck, **Ange år**